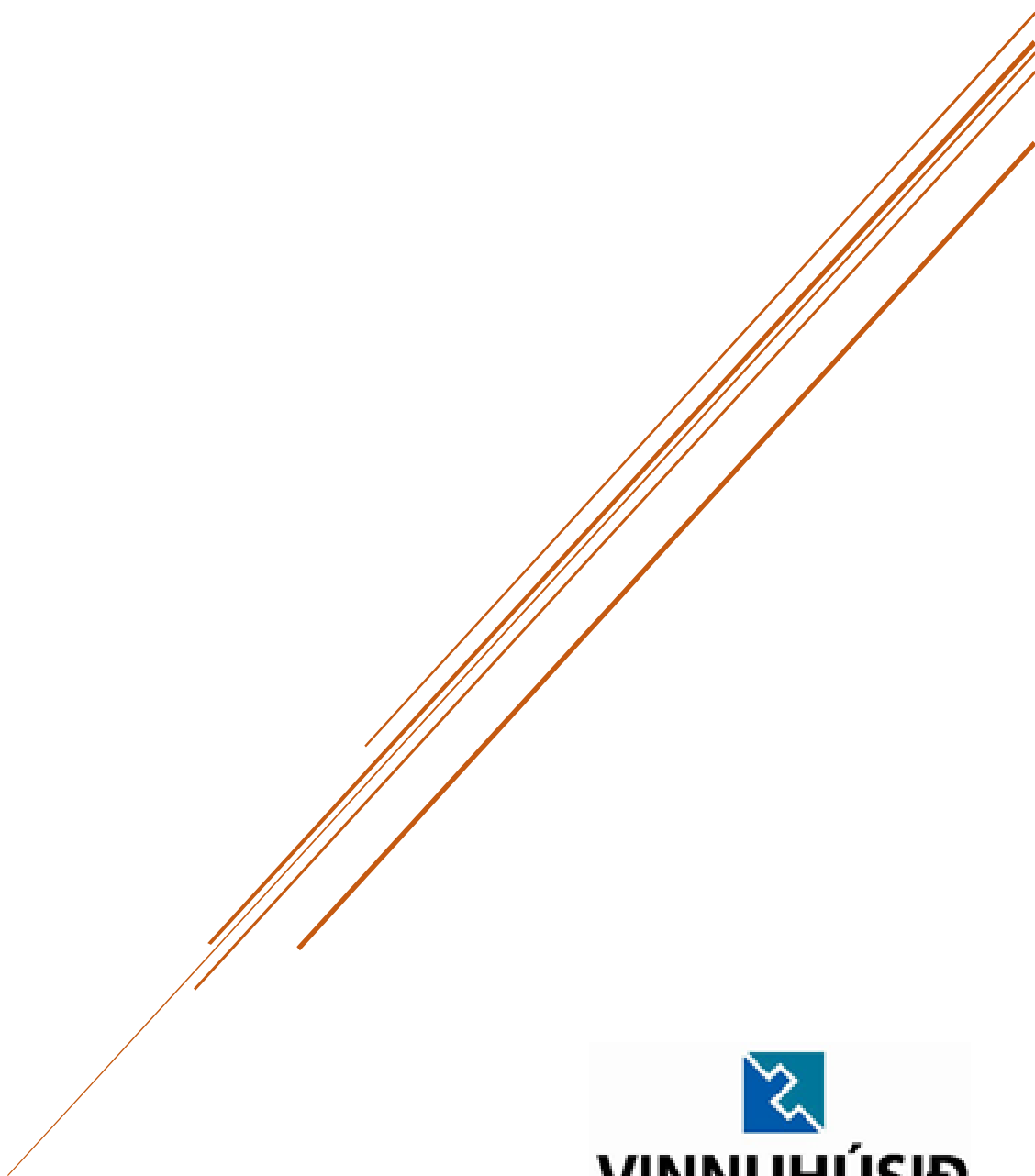

Føroya Arbeiðsgevarafelag

Ársfrágreiðing 2018

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

VINNUHÚSIÐ
HOUSE OF INDUSTRY

Føroya Arbeiðsgevarafelag

Vinnuhúsið
Óðinshædd 7
Postboks 1038
FO-110 Tórshavn

Frágreiðing frá nevdini í Føroya Arbeiðsgevarafelag

Staðfestast kann, at tað framhaldandi er gongd í føroyska búskapinum, og at eftirspurningurin eftir vørum og tænastráttum frá føroysku vinnuni er stórir.

Fyri fyrstu ferð síðan 2010 er samlaða útflutningsvirðið minkað. Samstundis veksur innflutningurin so handilsjavnahallið í 2018 er 1,2 mia. kr. niður í smáar 300 mió. kr.

Tað er serliga stóra fallið í útflutningsvirðinum á laks og uppsjóvarfiski, sum er orsøkin til, at samlaða útflutningsvirðið er so nógv minkað. Hinvegin var vøkstur í næstan øllum innflutningsbólkunum, uttan rávøru til fiskivinnuna, sum minkaði nógv. Hetta hongur m.a. saman við, at minni verður innflutt av ráfiski úr Noregi, tí meira av botnfiski er at fáa undir Føroyum, og harvið minka landingarnar frá útlenskum skipum í Føroyum allarhelst eisini.

Størsti vøksturinn hevur verið í innflutninginum av brennievni, maskinum, amboðum og tilfari til byggivinnuna.

Arbeiðsloysið er 1,2%, sum er tað lægsta nakrantíð. Talið á løntakarum fyrst í hesum árinum eru omanfyri 27.000, sum eru 1.000 fleiri í talið enn somu tíð í 2017. Hetta er gott, men avbjóðing at fáa fatur á røttu arbeiðsmegini er tó enn ómetaliga stór. Hetta er galdandi fyri stórt sæð allar vinnugreinar, men serliga er tað nokk arbeiðsmegi til handverksvinnuna, fiskivinnuna og ferðavinnuna. Tað hevur serliga verið tøkniligir og handaligir førleikar yvirhøvur, sum eru eftirspurdir, men tað er tað ikki longur. Vinnufyrirtekur sóknast eftir øllum førleikum.

Síðan 2014 eru lønargjaldingarnar vaksnar við millum 5 og 6% árliga. Verður bert hugt eftir lønargjaldingunum frá vinnugreinum í 2018 í mun til 2017 sæst, at lønargjaldingarnar eru vaksnar við knøppum 280 mió. kr., meðan lønargjaldingarnar í almenna geiranum eru 200 mió. kr. hægri í 2018 enn í 2017.

Verður hugt nærri eftir tølunum sæst, at vøksturinn serliga er í byggi- og framleiðsluvinnuni, sum eiga 2/3 av av vøkstrinum, meðan lønargjaldingarnar í alivinnuni eru falnar nakað.

Higartil í 2019 vísa hagtølini, at tað framvegis er vøkstur í lønargjaldingum, og eru 200 mió. kr. fleiri útgoldnar í lønum fyrsta ársfjórðing í ár, í mun til sama tíðarskeið í 2018.

Samlaða feskfiskaveiðan hjá føroyskum fiskiskipum hevur í 2018 sum heild, víst tekin uppá framgongd, hóast vit framvegis eru langt frá

teimum góðu árunum kring aldarskiftið. Rávøruútgongdin til føroysku fiskavirkini hevur av somu orsøk verið eitt sindur frægari í mun til undanfarin ár, ið tó hava verulig søguliga ring. Tó er stórir munur á fiskasløgum. Meðan fiskiskapurin eftir toski og hýsu hevur verið betri í 2018, hevur fiskiskapurin eftir upsa verið minni í 2018 í mun til 2017. Felags fyri øll trý fiskasløg er, at fiskiskapurin framvegis hevur verið væl undir helvtini av tí hann var í teimum góðu árunum kring aldarskiftið. T.d. er fiskiskapurin eftir hýsu framvegis bert ein fjórðingur av tí, hann var í 2003.

Útlitini fyri toska og hýsu eru tó betri, enn tey hava verið leingi. Eftir fleiri ár við vánaligari tilgongd av toska og hýsu, er nú vend komin í. Havstovan setti í sínum tilmæli fyri 2019, at tilgongdin til báðar stovnarnar er batnað og seinasta stovnsmeting bendir á, at báðir 2016 og 2017-árgangirnir eru oman fyri miðal. Stovnarnir eru sostatt í vøkstri og væntandi fer vøksturinn at halda fram í 2019. Havstovan setti, at upsastovnurin er toluliga væl fyri og støddin er oman fyri tað lívfrøðiliga burðardyggja markið.

Meira av hýsu er á Føroya Banka, tó at bankatoskurin ikki er komin fyri seg enn.

Arbeiðsbólkur við umboðum frá Havstovuni og fiskivinnuni hevur gjørt eitt samt tilmæli um, hvussu botnfiskastovnarnir skulu umsitast. Vónandi kann hetta føra til, at veruligar umsitingarætlanir verða gjørdar í komandi tíðum.

Rávøruútgongdin til føroysku uppsjóvarvirkini er í stóran mun tengd at kvotunum av uppsjóvarfiski, sum er tillutað føroyskum skipum. Í 2018 varð samlað avreitt minni av makreli, sild, lodnu og svartkjafti.

Miðal avreiðingarprísirnir fyri makrel, sild og svartkjaft hækkaðu við 10-20% í 2018, sammett við 2017.

Hóast minkandi nøgdir, viðførdu hækkingar miðalprísirnir, at samlaða avreiðingarvirðið av uppsjóvarfiski var nakað tað sama í 2018 sum í 2017.

Samlaði útflutningurin av fiskavørum minkaði í 2018 við uml. 900 mió. kr., úr uml. 8,4 mia. kr. í 2017 niður í uml. 7,5 mia. kr. í 2018. Av hesum var útflutningsvirðið á aldum laks umleið 3,3 mia. kr., meðan veiddur fiskur stóð fyri uml. 4,2 mia. kr. Tað er fyrstu ferð í 10 ár, at útflutningsvirðið á fiskavørum minkaði. Tað var serliga ein minking

í útflutningsvirðinum av laks, makreli og sild, sum hálaði tøluni skeiva vegin.

Framleiðslan í alivinnuni hefur gingið væl seinastu árin, og prísurin hefur verið høgur. Av natúrligum sveiggjum í útsetingini av smolti og tøkuni av laks minkaði samlaða nøgdin av tiknum alifiski tó við 7.000 tonsum í 2018 í mun til 2017. Av tí saman er útflutningsvirðið frá alivinnuni minka við umleið 400 mió. kr. í 2018.

Framvegis er sera stór ferð á í byggivinnuni, og hetta sæst væl aftur í hagtølunum. Avbjóðingin er manglandi arbeiðsmegi og tiskil lönarglíðing, og var tað ikki fyri móguleikanum at fáa útlenska arbeiðsmegi, hevði illa borið til. Føroya Arbeiðsgevarafelag heldur, at móguleikarnar at fáa útlenska arbeiðsmegi eiga at víðkast enn meira.

Eisini ferðavinnan, sum alsamt vekstur sítt virksemi, hefur sera stórar avbjóðingar at fáa arbeiðsmegi. Tal á gistingum eru øktar við umleið 4% í 2018 í mun til 10% í 2017. Helst er tað manglandi kapasitetur á gistingarøkinum sum kemur til sjónar í tølunum, men hetta verður loyst nú stórar útbyggingar er á gistingarøkinum.

Handilsvinnan, sum er tann vinnugreinin har flest starvsfólk eru til arbeiðis, merkir eisini øktu ferðina á búskapinum, t.d. eru lönargjaldingarnar vaksnar við 5% frá 2017 til 2018.

Gleðiligt er at síggja, at eisini innan aðrar tænavinnur er vaksandi virksemi, og at lönargjaldingarnar í hesum vinnugreinum eisini vaksa.

Arbeidsmarknaður

Høvuðsendamálið hjá Føroya Arbeiðsgevarafelag er at arbeiða fyri góðum og varandi kørnum á arbeiðsmarknaðinum, bæði í mun til fakfeløgini, men eisini í mun til arbeiðsmarknaðarlóggávu. Í hesum eru sáttmálasamráðingarnar ein hin týðningarmesta uppgávan hjá Føroya Arbeiðsgevarafelag.

Í ársfrágreiðingini í fjør vísti Føroya Arbeiðsgevarafelag á, at tað eru avbjóðingar á arbeiðsmarknaðinum. Tíverri hefur hetta árið, sum er gingið, ikki víst seg øðrvísi enn undanfarin ár. Vit hava áhaldandi sæð, at bjóðað verður av í mun til verandi og galdandi arbeiðsmarknaðarskipanir, og eisini er ávísur ófriður á arbeiðsmarknaðinum - eisini tí privata.

At vit hóast hesar avbjóðingar eru komin á mál við sáttmálanum higartil í samráðingarrunduni uttan nakran arbeiðssteðg, eiga arbeiðsgevarasiðan og

Føroya Arbeiðsgevarafelag hefur tó eina ávaring um búskapargongdina, nú val stendur fyri framman.

Føroya Arbeiðsgevarafelag heldur, at tað er ov lítil stýring á føroyska fíggar- og búskaparpolitikkinum. Tvørturímóti er fíggar- og búskaparstýringin konjunkturviðgangandi, sum er við til at økja um sveiggini í føroyska búskapinum. Tað er tiskil ein týðningarmikil uppgáva at stýr fæst á samlaða fíggar- og búskaparpolitikkinum hjá landi og kommunum, her íroknað almennar grunnar og almenn partafeløg v.m.

Føroya Arbeiðsgevarafelag mælir til at gera bygnaðarligar broytingar og tillagingar í fíggarpolitikkinum, soleiðis at raðfestingar hjá landi, kommunum og øllum øðrum almennum virksemi yvirhøvur, verður samskipað í langtíðarætlanum fyri alt tað almenna virksemi, serliga á iløgusíðuni, soleiðis at vit fáa eina javna og støðuga menning av føroyska samfelagnum, ið ikki verður stórvegis órógva av stuttíðar stoytum og sveiggjum í búskapinum.

Í summar verður valdystur og samgonga væntan skipað tíðliga í heyst. Føroya Arbeiðsgevarafelag væntar at ein komandi samgonga tekur atlit til hetta í sambandi við fíggarlógararbeiðið komandi.

fakfelagsíðan rós uppiborið fyri. Tað krevur bæði dirvi og vilja at finna semjur, eisini tá støðan er trupul. Hetta er tekin um, at báðar síðir taka sín leiklut í álvara.

Tað eru hesir partar, sum varða av arbeiðsmarknaðinum, og hetta er týðningarmikið at virða - eisini í mun til lóggávu, sum ávirkar arbeiðsmarknaðinum. Her kunnu til dømis verða nevndar lóg um frítíð og lóg um 40 tíma arbeiðsvíku, sum eisini hefur umrødd.

Ongar broytingar í lógum ella kunngerðum eiga at verða framdar uttan, at hetta hefur verið gjølla fyrireikað saman við avvarðandi pørtum. Og eru hesir partar ikki samdir, so er neyðugt at brúka meira orku uppá at finna loysnir, soleiðis at allar partar kunnu standa aftanfyrir broytingarnar. Hetta kann taka tíð, men heldur drúgvur tilgongdir

í mun til arbeiðsmarknaðarlóggávuna enn skjótar loysnir, sum skeikla ta javnvág, sum er.

Føroya Arbeiðsgevarafelag ynskir sterk og væl samskipað fakfeløg, og vit ynskja politikarar, sum eru tilvitaðir um, at lóggávu, reglur og sáttmálar á arbeiðsmarknaðarøkinum hanga saman sum ein heild, og tí ikki kunnu broytast í eini skjótari vending. Ein vælverkandi arbeiðsmarknaður er ikki ein sjálffylgja, og tað er týðningarmikið, at allir partar, sum so ella so varða av arbeiðsmarknaðinum, eru tilvitaðir um hetta.

3. juni 2019

Nevndin í Føroya Arbeiðsgevarafelag

Bogi Jacobsen, formaður

Indhold

Frágreiðing frá nevdini í Føroya Arbeiðsgevarafelag.....	2
Arbeiðsmarknaður	3
Inngangur.....	8
Hvat er nú at gera? Tilmæli frá Føroya Arbeiðsgevarafelag	9
Føroyski arbeiðsmarknaðurin er undir trýsti.....	9
Dagføring av vinnupolitikkinum	10
Eina støðuga almenna ávirkan á føroyska búskapin	11
Mál í 2018 og 2019	12
Sáttmálasamráðingar 2018- 2019	14
Tiltøk 2018.....	17
Gongdin innan ymisku vinnugreinarnar	20
Fiskivinna og fiskatilvirking - Gongdin í farna ári	20
Havbúnaður	22
Handverksvinnan.....	23
Shippingvinnan	25
Oljuvinnan	27
KT-vinnan	27
Samskiftisvinnan	28
Ráðgevaravinnan.....	28
Handilsvinnan	29
Ferðavinnan.....	29
Ídnaðarvinnan	30
Um Føroya Arbeiðsgevarafelag, Vinnuhúsið og feløgini annars.....	32
Hvør húsast í Vinnuhúsinum?.....	33
Nevndin í Føroya Arbeiðsgevarafelag	34

Inngangur

Føroya Arbeiðsgevarafelag umboðar flestu arbeiðsgevarar í landinum, og er virkseimið hjá okkara limum sum heild grundarlagið undir samfelagnum.

Sum ein týðningarmikil spælari í føroyska samfelagnum átekur Føroya Arbeiðsgevarafelag sær leiklutin sum viðmerkjari og viðspælarin í mun til, hvussu samfelagið Føroyar eigur at vera skipað.

Sjónarmið Føroya Arbeiðsgevarafelags verða á hvørjum ári staðfest í ársfrágreiðingini og annars so hvørt á heimasíðu felagsins www.industry.fo.

Í ársfrágreiðingunum undanfarn ár og í frágreiðingum frá felagnum annars eru eisini sjónarmið felagsins um allar tættir, sum Føroya Arbeiðsgevarafelag heldur hava týðning fyri føroysku vinnuna og samfelagið.

Hetta ger Føroya Arbeiðsgevarafelag ásannandi, at góðir karmar fyri vinnu og eitt burðardygt vinnulív eru nær tengd at gongdini í samfelagnum.

Í undanfarnum ársfrágreiðingum frá Føroya Arbeiðsgevarafelag, hevur felagið m.a. tikið spurningarnar um fiskivinnupolitikk,

marknaðaratgongd, skattapolitikk og arbeiðsmarknaðarpolitikk til viðgerðar.

Í hesi ársfrágreiðingini fyri 2018 nýtir Føroya Arbeiðsgevarafelag høvi at koma við sínum sjónarmiðum um, hvørji viðurskifti tað eisini er tørvur á at vísa ans komandi tíðina. Hetta verður gjørt fyri at skapa kjak um loysnir fyri føroyska samfelagið, soleiðis at vit fáa eitt gott og sterkt grundarlag undir tí búskaparvøkstri, sum vit nú hava og fyri at geva íkast til, hvussu vit framhaldandi tryggja økta virðisskapan í vinnuni.

Tað eru óivað onnur viðurskifti, sum høvdu verið týðningarmikil at tikið upp, men Føroya Arbeiðsgevarafelag hevur í ár valt at seta sjóneykuna á hesi:

- Føroyski arbeiðsmarknaðurin er undir trýsti
- Dagføring av vinnupolitikkinum
- Eina støðuga almenna ávirkan á føroyska búskapin

Hvat er nú at gera? Tilmæli frá Føroya Arbeiðsgevarafelag

Føroyski arbeiðsmarknaðurin er undir trýsti

Okkum manglar arbeiðsmegi í Føroyum.

Hetta hevur Føroya Arbeiðsgevarafelag ferð eftir ferð víst á, og nú er upp á tíðina, at okkurt verður gjørt við trupulleikan. Og neyðugt er at hyggja eftir bæði, hvussu vit í dag eggja føroyingum at arbeiða aðrastaðni enn í Føroyum, og hvussu vit samstundis forða útlendingum í at arbeiða í Føroyum.

Atgongd at arbeiða uttanlands

Føroyski arbeiðsmarknaður er opin úteftir, og føroyingar hava frælsi at flyta seg út um landoddarnar eftir nýggjum stórvum - eisini um líknandi stórv eru at fáa í Føroyum. At føroyingar sleppa at arbeiða, har teir ynskja, er gott, og hesum tekur Føroya Arbeiðsgevarafelag undir við.

Føroyingar í arbeiði uttanlands hava tó ein fyrimum í skattaskipan okkara, bæði orsakað av líkningarháttinum og við tað, at hesi hava størri skattafrádrátt enn onnur. Føroya Arbeiðsgevarafelag veit, at ávísar broytingar eru á veg í mun til líkningarhátt, men hetta ger ongan mun fyrr enn stóddin á frádráttinum verður broytt.

Tað gevur púrt onga meining, at vit í einari støðu, har brúk er fyri øllum hondum, við stuðulsskipanum og skattafrímumum eggja fólki at fara uttanlands at arbeiða. Føroya Arbeiðsgevarafelag mælir tí til, at føroyskir arbeiðsgevarar ikki standa verri í kappingini um arbeiðsmegina orsakað av skatti. Støðan, sum hon er nú, førir til, at okkara arbeiðsmarknaður kemur undir størri trýst enn neyðugt.

Nakað tað sama sigur Skattanevndin eisini í frágreiðing síni til landsstýrið hin 1. desember 2017, har víst verður á, at tað fyri so vítt er búskaparliga skilagott, at tað er lætt og ómakaleyst at búgva í einum landi og arbeiða í øðrum. Men skattaskipanin eigur ikki at miða eftir, at tað er meira lónandi at arbeiða uttanlands enn í tí landinum, ein býr.

Eisini sigur Skattanevndin, at javnari skatting av løntakarum, sum búgva og arbeiða í Føroyum, og løntakarum, sum arbeiða uttanlands hevði havt við sær, at støðan hjá føroyskum arbeiðsgevarum eisini hevði verið javnari í kappingini um arbeiðsmegina.

Atgongd at arbeiða í Føroyum

Umframt at allir føroyingar eiga at verða javnsettir uttan mun til, hvar teir arbeiða, er eisini neyðugt at lata dyrnar meira upp fyri arbeiðsmegi aðrastaðni frá. Føroyskir arbeiðsgevarar mugu hava lættari atgongd til at fáa arbeiðsmegi inn um landoddarnar, so vit framhaldandi kunnu skapa menning og vøkstur, samfelagnum til frama.

Arbeiðsloysið í Føroyum er nú lægri, enn tað hevur verið leingi, ja kanska nakrantíð. Tølini fyri februar 2019 vísa eitt arbeiðsloysi á 1,2 prosent, og um hugt verður eftir ymsu økjum í landinum, er arbeiðsloysið heilt niður ímóti ½ prosent. Í tali er einans talan um 10 fólk í ávísam økjum.

Tá talan er um so fá arbeiðsleys, sigur tað seg sjálvt, at tað er trupult hjá vinnulívnum at manna tey stórv, sum eru tøk. Og tað er ein sannroynd, at hetta hevur ført til eitt størri lónartrýst, enn tær góðu tíðirnar einsamallar eru orsök til, og at hetta forðar fyri, at fyrítøkurnar víðka um virkseimið.

Í mun til arbeiðsmegi úr ES-londunum hava føroyskar fyrítøkur lættari atgongd til arbeiðsmegi, tá arbeiðsloysið í Føroyum fer niðrum 3,5 %. Vit eru nú langt niðanfyrir 3,5 %, og ES-skipanin er við til at lætta um atgongdina til arbeiðsmegi, men hetta er tó als ikki nokk. Tí eisini í ES byrjar at mangla skikkað arbeiðsmegi innan ávís øki.

Tann marknaðurin er nú so mikið væl troyttur fyri arbeiðsmegi, at tað er trupult at finna starvsfólk gjøgnum ta skipanina. Hóast arbeiðsloysið í ES er nakað hægri enn okkara, lækkar tað áhaldandi, og tað er ikki líka nógv, sum eru áhugað í at fara uttanlands at arbeiða. Føroyskum vinnulívi tørvar lættari atgongd til arbeiðsmegi yvirhøvur.

Føroya Arbeiðsgevarafelag hevur fyrr havt tað ynski, at 3,5 % markið skuldi takast burtur. Tá var arbeiðsloysið um 3 %. So hóast Føroya Arbeiðsgevarafelag framhaldandi hevur ta greiðu støðu, at markið á 3,5 % eigur at verða tikið burtur, so er hetta als ikki nokk í mun til verandi støðu á arbeiðsmarknaðinum.

Føroya Arbeiðsgevarafelag mælir tí til, at skipanin við forhondsgóðkenning av fyrítøkum at taka ímóti arbeiðsmegi verður gjørd generel fyri allan heiminn ella í øllum førum nógv fleiri lond enn í dag.

Tað er avgerandi fyri ein vælverkandi føroyskan arbeiðsmarknað og eitt sterkt vinnulív, at føroyski arbeiðsmarknaðurin altíð er nóg opin til at manna tey størv, sum tøk eru.

Dagføring av vinnupolitikkinum

Enn einaferð heitir Føroya Arbeiðsgevarafelag staðiliga á politisku skipanina um at dagføra vinnupolitikkin. Grundarlagið undir tí fíggjarliga burðardyggju vinnu og tí stóra framburði og vælferð, sum er í Føroyum í dag, er tann vinnupolitikkur, sum varð orðaður aftaná kreppuna í 90'unum.

Í hesum sambandi kundi verið skilagott at tikið støði í, hvørjir karmar eru hóskandi, soleiðis at vinnan framyvir økir enn meira um virðisskapanina og soleiðis kann geva enn størri íkast til samfelagsbúskapin.

Seinasti dagfærði vinnupolitikkurin er frá 2005, og tíðin er langt síðani komin til at fáa dagført hendan, soleiðis at vinnupolitikkurin, vit hava, tekur støði í nútíðini og framtíðar avbjóðingunum, sum bæði vinna og samfelag hava standandi fyri framman.

Altavgerðandi fyri føroyskt vinnulív er, at vinnupolitikkurin er dagfærður og frameftir verður brúktur sum vegvísari, tá politisk átøk verða framd. Kanningin, sum Føroya Arbeiðsgevarafelag gjørði av kappingarførinum hjá Føroyum sum land, vísti, at vinnufyrirøkur sakna mest av øllum ein forútsigiligan vinnupolitik og stabilitet frá politisku skipanini.

Eitt boð uppá ein skilagóðan vinnupolitik er sambært OECD: (1) at lata kapital og arbeiðsmegi verða brúkt har, tey skapa størst møguligt avkast og (2) at stuðlað verður undir menning av produktivitatinum hjá einstaka starvsfólkinum og einstøku fyrirkuni, serliga gjøgnum betri gagnnýtslu av KT, menning av innovatió og betraðar leiðslu og arbeiðsgongdir.

Politisku ynskini um at gera eitt rímuligt býti av teimum virðum, sum verða skapt, eiga ikki at føra til ein øðrvísi vinnupolitik. Í staðin eiga tað at vera ein burðardyggur skatta- og avgjaldspolitikkur, sum verður brúktur at býta

Støða Føroya Arbeiðsgevarafelags:

- Skipanin við forhondsgóðkenning av fyrirkum til at seta í starv útlenska arbeiðsmegi eiga at verða víðkað, soleiðis at hon verður galdandi yvirhøvur, ikki einans fyri ES-borgarar.
- 3,5% markið í útlendingalógini eiga at verða avtikið.
- Stuðulsskipanir við arbeiði uttanlands eiga at verða tiknir burtur.

virðini millum borgararnar í samfelagnum. Býtispolitikkur skal ikki færast við at forða vinnufyrirkum í at taka rationellar avgerðir fyri sína framleiðslu.

Vinnupolitiska uppgávan hjá tí almenna er sostatt partvíst at taka burtur forðingar fyri, at kapitalur og arbeiðsmegi verða brúkt, har hesi skapa størst møguligt avkast. Ofta er besti máttin bara at lata marknaðin fáa frið og so heldur dúva uppá generellar reguleringar, sum tryggja okkum móti ótilætlaðum avleiðingum. Eitt nú at vit fara væl við okkara umhvørvi, og at kappingin er jøvn og effektiv.

Óheppin gongd

Seinastu árin hava vit sæð fleiri dømi um eina óheppna gongd, har almennir stovnar koma inn á økir, sum vanligar verða hildin at liggja best í privatu vinnuni. Til dømis kann nevast tunnillsliðið hjá Landsverki og umrøðan av ætlan um, at Smyril skal sigla til Skotlands. Tvey økir, sum eru vanligar rakstraruppgávur, sum vinnufyrirkur eru betri og effektivari til at taka sær av. Almennir stovnar fáa sína fígging av fíggjarlógini, og tískil er einki kapitalkrav til iløgna. Órentabult virksema kann tí halda fram í longri tíð í mun til støðuna, har eigarin er privatur og kappast á vinnuligum grundarlagi. Hetta skeiklar kappingina. Triðja dømi, sum nevast kann, er bústaðarpolitikkurin, sum er færður seinastu árin, og sum er viðverkandi til at taka iniciatívið frá privatu vinnuni, sum eisini bjóðar seg fram á økinum. Heldur enn bert at geva Bústaðum fyrimunir og seta strong krøv til privatar útleigarar, hevði verið betri at skapt karmar soleiðis, at vinnuligir aktørar halda seg til at byggja bústaðir og soleiðis í enn størri mun viðvirka til at fjøltáttað bústaðarmarknaðin. Tað almenna kann ikki einsamalt nøkta tørvin á fjøltáttaðum bústaðum í Føroyum.

Tað er tí umráðandi, at tað almenna áhaldandi heldur seg til sínar kjarnuuppgávur og ikki breiðir seg út á øki, sum meira effektivt verða loyst av tí privata.

Føroya Arbeidsgevarafelag mælir til at:

- Tað almenna setir sær fyri at dagføra vinnupolitikkin frá 2005 við støði í OECD-tilmælunum um best practice innan vinnupolitik og úrslitini frá kanningini av kappingarføri Føroya.
- Atlit verða tikin til orðaða vinnupolitikkin í øllum teimum politisku avgerðunum, sum verða tiknar, og í lóggávu, sum verður smíðað.

Eina støðuga almenna ávirkan á føroyska búskapin

Føroya Arbeidsgevarafelag heldur, at tað er ov lítil stýring á føroyska fíggar- og búskaparpolitikkinum. Tvørturímóti er fíggar- og búskaparstýringin konjunkturviðgangandi, sum er við til at økja um sveiggini í føroyska búskapinum. Tað er tískil ein týðningarmikil uppgáva at skil fæst á samlaða fíggar- og búskaparpolitikkinum hjá landi og kommunum, her íroknað almennar grunnar og almenn partafeløg v.m.

Føroya Arbeidsgevarafelag mælir til at gera bygnaðarligar broytingar og tillagingar í fíggarpolitikkinum, soleiðis at raðfestingar hjá landi, kommunum og øllum øðrum almennum virksemi yvirhøvur, verður samskipað í langtíðarætlanum fyri alt tað almenna virksemi, serliga á íløgusíðuni, soleiðis at vit fáa eina javna og støðuga menning av føroyska samfelagnum, ið ikki verður stórvegis órógva av stuttíðar stoytum og sveiggjum í búskapinum.

Seinastu árin hava stóru útflutningsinntøkurnar frá ali- og uppsjóvarvinnunum, saman við lækkandi oljuprísum og lækkandi rentustøðið hava skapt stóran vøkstur í virkseminum í føroyska búskapinum. Framvegis er stórus eftirspurningur og nógv virksemi í heimliga búskapinum. Hetta sæst aftur í lága arbeidsløysinum og stóra tørvinum á arbeidsmegi, sum er í stórt sæð øllum vinnugreinum.

Útflutningsinntøkurnar eru tó minkaðar nógv seinasta árið, meðan innflutningurin framvegis veksur við somu ferð. Stóra avlopið á handilsjavnanum seinastu árin minkaði tí við 1,2 mia. kr. í 2018. Tað er serliga minkandi útflutningsvirðið frá útflutninginum av ali- og uppsjóvarfiski, saman við vøkstrinum í innflutningsvirðinum á brennievni, maskinum, amboðum og byggitilfari, sum eru orsökini til stóru minkingina í handilsjavnanum

Føroyskur fíggarpolitikkur hevur verið og er framvegis viðrekandi og stimbrandi fyri eftirspurningin og virkseimið í landinum. Bæði land og kommunur leggja tí eyka tryst á búskapin, sum er nógv sperdur frammanundan. Hetta hevur eisini Búskaparráðið víst á í 2018. Tað, sum tó er mest ørkymlandi, er, at ein alsamt størri partur av almennum íløgnum serliga verður lagdur uttanfyri lögtingsfíggarlógina og fíggarætlanirnar hjá landi og kommunum.

Føroya Arbeidsgevarafelag hevur ta fatan, at føroyska skattaskipanin er ein sera týðandi partur í framtíðarætlanunum fyri føroyska samfelagið. Tað er ein grundleggjandi fortreyt fyri føroyska samfelagsbúskapin, at føroyska skattaskipanin er kappingarfør við útheimin, og at vanligi lønarskatturin verður lækkaður, soleiðis at fólk og vinna velja at arbeiða og gera íløgur í Føroyum til frama fyri framhaldandi vøkstur í føroyska samfelagsbúskapinum.

Vanligi lønarskatturin má tí lækkast, samstundis sum serskipanir og frádráttir verða strikað, men tað ber neyvan til at fremja stórvegis skattalættar, uttan at kommunuskattaskipanin verður munandi broytt, og at almannaveitingarnar til lægstu inntøkubólkarnar hækka.

Føroya Arbeidsgevarafelag mælir til at:

- Land og kommunur leggja ein felags langtíðar íløgukarm
- Langtíðarætlanirnar eiga ikki at verða nervaðar av stuttíðar sveiggjum í føroyska búskapinum, og politiska málið eigur at vera at fáa langtíðarhaldføri í føroyska búskapin.
- At føroyska skattaskipanin er kappingarfør við útheimin.

Mál í 2018 og 2019

Í hesum partinum av ársfrágreiðingini verða nevnd yvirskipað mál frá farna ári, sum Føroya Arbeiðsgevarafelag hevur verið partur av, og sum eru umráðandi fyri vinnuna.

Umframt tey mál, sum eru nevnd niðanfyrir, geva Føroya Arbeiðsgevarafelag og hini feløginu í Vinnuhúsinum hoyringssvar í sambandi við nýggjar lógir, kunngerðir, vegleiðingar v.m., sum koma frá politisku skipanini. Til ber at lesa øll hesi hoyringssvar á heimasíðuni hjá Vinnuhúsinum www.industry.fo.

Seinastu tvey valskeiðini hava verið eyðkend við, at lógaruppskot eru send til hoyringar uttan nóg gjølliga fyrireiking. Hetta er ein avbjóðing fyri demokratisku tilgongdirnar, og sjálvt um bæði arbeiðsgevarafelagið og aðrir áhugapartar hava víst á hetta, hevur politiska leiðslan ikki megna at fingið hetta í rættlag. Talið á lógaruppskotum, sum eru fallin burtur, nú lögtingið er farið í summarfrí, er helst ein ímynd av, at fyrireikingararbeiðið ikki hevur verið nóg gott.

Á arbeiðsmarknaðarøkinum tykist tað, sum at virðingin fyri, hvussu okkara arbeiðsmarknaður er skipaður, er við at hvørva. Tað hava í seinastuni verið lögð fram fleiri uppskot, og onnur hava verið í umbúnað, sum ikki virða, at vit hava eina arbeiðsmarknað, sum er byttur millum arbeiðsgevarafeløg, fakfeløg og politisku skipanina. Ódámlikt er, at uppskot verða lögð fyri Tingið uttan neyðugu viðgerðina, og ofta við løtuvinningi fyri eyga. Hesi eru aloftast ikki nógv væl gjøgnumarbeidd og røtfest í tørvinum hjá arbeiðsmarknaðinum. Nevnast kunnu uppskot um at banna mismuni á arbeiðsmarknaðinum, broytingar í lóg um fritíð og broytingar í Barsilsskipanini.

- Føroya Arbeiðsgevarafelag hevur í árinum skriva frágreiðing um fíggjar- og búskadarpolitik og um stýringina av almenna íløguvirkseminum. Somuleiðis hevur verið arbeitt við eini frágreiðing um orkupolitik, sum verður liðug í næstum
- Í fyrrárið var lógin um sjófeingi samtykt. Føroya Arbeiðsgevarafelag hevur í tilgongdini gjørt yvirskipaðar viðmerkingar til lógaruppskotið og hevur latið vinnugreinafeløginu í fiskivinnuni um ítøkiligar viðmerkingar. Síðani hevur fylgilóggáva verið til hoyringar bæði í 2017 og 2018, men trupult hevur verið at fingið politiskar semjur um hesi. M.a. lógin um veiðugjald er framvegis

ikki avgreidd, og yvirhøvur kann sigast, at tað er langt frá, at stöðugir karmar eru fyri høvuðsvinnuna.

- Nýggj lóggáva fyri alivinnuna varð samtykt í 2018. Eftirfylgjandi hava broytingar í nøkrum sentralum kunngerðum verið á breddanum, eitt nú í rakstrarkunngerðini, sum leggur karmar um sjálvan raksturin í alibrúkunum. Eisini hava nýggjar kunngerðir um útluting av aliloyvum og um útbjóðing av aliloyvum verið viðgjørðar. Kunngerðirnar eru ikki lýstar enn.
- Uppskot til lögtingslóg um fyrisiting av margfeldinum í náttúruni hevur verið til hoyringar. Talan er um eina rammulóg, ið setur yvirskipaðar reglur fyri brúk og vernd av náttúruni. Tað er torført at meta nágreiniliga, hvørjar avleiðingar hon kann fáa í praksis, áðrenn hon er komin í gildi, og ein fyrisitingarpraksis er komin á økinum. Lógaruppskotið varð ikki liðugt viðgjørt í Løgtinginum, tá Løgtingið fór í summarfrí herfyri, og dettur tí eftir øllum at døma burtur.
- Arbeiðsbólkur hevur latið landsstýriskvinnuni í Mentamállum frágreiðing um vaksnamanna-útbúgving og arbeiðsmarknaðardepil.
- Innan yrkisútbúgvingarøkið hevur ein arbeiðsbókur gjørt uppskot um tillagingar av yrkisútbúgvingunum við tí endamálið at fáa eina smidligari lærlingaskipan.
- Umfatandi lóggáva er galdandi fyri sjóvinnuna. Henda verður javnan dagförd og soleiðis eisini undanfarna ár. Talan hevur verið um kunngerðir í sambandi við Manilla sáttmálan, kunngerð um sigling við ferðamannaskipum, kunngerð um mynstring og um kunngerð um siglingarbøkur. Eisini hevur áhugin fyri shipping verður stórir farna árið, og umboð fyri vinnugreinina hava luttkið á ymsum ráðstevnum og tiltøkum um evnið.
- Vinnufelagalóggávan verður alsamt dagförd, og tað er eisini gjørt seinasta árið. Dagføringin er ein liður í regluligu dagføringini, sum er gjörd á hesum økinum nú í mong ár.
- Eisini innan fíggjarøkið hevur lóggáva verið til hoyringar. Fyri tað mesta er hetta dagføringar, soleiðis at føroyska regluverkið líkist ES regluverkinum.
- Uppskot um eigarapolitik landsins og landspartafeløg hevur verið til aðalorðaskifti í

løgtinginum. Politikkurin er ikki settur í verk enn.

- Føroya Arbeiðsgevarafelagið fegnast um, at landsstýrið hevur fingið lógarheimild til at privatisera Posta og soleiðis letur privatu vinnuna um at reka farmaflutningsvirksemi.
- Eins og undanfarin ár hevur Føroya Arbeiðsgevarafelag fyriskipa SEG, sum er árliga fiskavørუმessan í Brussel.
- Á uttanríkis- og handilsøkinum er tað hent, at landsstýrismaðurin hevur sagt upp Hoyvíkssáttmálan. Tað er álvarsligt at siga ein handilssáttmála upp, og tað er eitt afturstig fyri føroyskan samhandil, tá ein av teimum einans 5 handilssáttmálunum, sum Føroyar hava, verður uppsøgd. Ikki minst, tá haft verður í huga, hvussu torført tað er at fáa onnur lond til at raðfesta fríhandilssamráðingar við Føroyar.

Serliga útflutningurin av fiskafóðri til Ísland verður fyri bakkasti, tá handilssáttmálan fer úr gildi 31. desember 2019, men eisini verður roknað við, at handilssamstarv hjá tænastrytøkum fer at merkja, at eingin sáttmáli er. Hartil kemur tollur á ávísar íslenskur matvørur, sum verða innfluttar, og hesar verða tá dýrari at keypa hjá føroyska brúkarinum.

- Handilssáttmáli er avtalaður við Stórabretland, sum skal tryggja føroyska útflutningin, um so er, at Bretland tekur seg úr ES uttan nakra avtalu (hard Brexit). Tað er ein trygd fyri føroyska vinnu, at handilssáttmála er fingin í lag, so vandi ikki er fyri, at man knappliga stendur uttan eina avtalu við teimum forðingum og óvissum, tað gevur. Avtalan víðaríförir við ávísam tekniskum tillagingum treytirnar í verandi handilssáttmála við ES. Føroya Arbeiðsgevarafelag skilur, at tað ikki hava verið stundir til at gera realitetsbroytingar í mun til sáttmálan við ES, men hevur eisini víst á, at tað hevur týðning, at treytirnar fyri útflutningi til Bretland alsamt verða betraðar. Tí er tað positivt, at tað í nýggju avtaluni er ásett, at partarnir eru samdir um at arbeiða fyri góðum handilssamstarvi landanna millum, herundir móguleikan fyri at endurskoða galdandi tollviðurskifti.
- Landsstýrið hevur lagt fram bústaðarpakka og hevur í hesum sambandi haft ætlanir um at økja móguleikarnar hjá Bústøðum at útvega eksterna fígging til bústaðarbygging og annars at betra umstøðurnar hjá Bústøðum.

Harumframt hava kommunurnar eisini fingið heimild til at byggja “eldrabústaðir” til fólk, sum eru 64 ár og eldri. Føroya Arbeiðsgevarafelag heldur tað sum útgangsstøði vera gott, at bústaðarmarknaðurin verður fjøltáttaður, men ansast má samstundis eftir, at politiska skipanin ikki tekur iniciativ við frá privatu vinnuni, sum eisini bjóðar seg fram á økinum. Heldur enn at geva Bústøðum fyrimunir og seta strong krøv til privatar útleigarar, hevði verið betri at skapt karmar soleiðis, at vinnuligir aktørar halda seg til at byggja bústaðir og soleiðis í enn størri mun viðvirka til at fjøltátta bústaðarmarknaðin. Tað almenna kann ikki einsamalt nøkta tørvin á fjøltáttaðum bústøðum í Føroyum.

- Ferðavinnan hevur verið fyri stórum framburði seinastu árin, og politiski viljin hevur verið stórus til at skapa skilagóðar karmar fyri ferðavinnuna bæði hjá landi og kommunum. Seinasta árið hava politisk stig verið tikin fyri at skapa enn betri karmar. Ein matstovulóggáva er komin, og okkurt uppskotið hevur verið fyri at betra um móguleikan hjá matstovuvinnuni til innkeyp av rúsdrekka. Tíverri er hetta ikki komið á mál.
- Lógir og kunngerðir um karmar fyri filmsvinnu og tónleikavinnu hevur verið til hoyring. Yvirhøvur er talan um at leggja grund undir eina skipaða menning av hesum vinnum.
- Føroya Handverksmeistarafelag hevur seinastu árin sett fleiri átøk í verk við tí endamáli at varpa ljós á lærlingaøkið. Eitt nú hevur felagið staðið fyri útgávu av roknihefti til fólkaskúlan, skipa skúlavitjanir á byggjilássum og skipa fyri tiltøkum, har handverkarar greiða skúlanæmingum frá síni yrkisleið sum handverkari. Í 2017 varð skipað fyri fyrsta FM fyri handverkslærlingur á Torginum í SMS, og varð tiltakið endurtikið fyrst í 2019. Kappast varð innan timbur, hárfriðkan og elyrki. Tiltakið var sera væl eydnað og verður endurtikið. Átøkini hjá Handverksmeistarafelagnum fyri at fáa økt tilgongdina av lærlingum hevur eydnast væl og limafyritøkur fegnast um, at tað eru fleiri, sum vísa lærlingaútbúgvingum áhuga.
- Handilsvinnufelagið hevur fyri stuttum skotið átakið “Vit sum handla” í gongd. Endamálið er at seta fokus á handilsvinnuna sum arbeiðspláss, hetta fyri at fáa fleiri lærlingar innan øki. Spennandi verður at fylgja átakinum og síggja úrslitið av hesum.

Sáttmálasamráðingar 2018– 2019

Føroya Arbeidsgevarafelag við undirfeløgum tess varðar av øllum sáttmálum á privata arbeiðsmarknaðinum á landi umframt sáttmálunum fyri handilsskip.

Størsta sáttmálaekið eru sáttmálarnir við tey fimm arbeiðarafeløgini, Føroya Arbeiðarafelag, Havnar Arbeiðarafelag, Havnar Arbeiðskvinnufelag, Klaksvíkar Arbeiðsmannafelag og Klaksvíkar Arbeiðskvinnufelag. Samráðingarnar við hesi feløg eru tær fyrstu í hvørjari nýggjari samráðingarrundu, og leggja hesar støðið undir øllum sáttmálunum í runduni.

Samráðingarrundan 2018-2020

Samráðingarrundan 2018 - 2020 byrjaði við samráðingunum millum Føroya Arbeidsgevarafelag og tey fimm arbeiðarafeløgini. Karmurin á 3,26 % fyrra árið og 2,56 % seinna árið, sum varð ásettur tá, hevur hildið í øllum samráðingunum í runduni. Samráðingarnar við arbeiðarafeløgini vórðu lýstar í undanfarnu ársfrágreiðing.

Flestu sáttmálarnir í samráðingarrunduni eru komnir uppá pláss, tó manglar sáttmálin fyri flogternur og sáttmálin fyri miðlafólk.

Her kann verða nevnt, at í samráðingarrunduni hava verið nakað av avbjóðingum í sambandi við, at bæði flogskiparar og flogternur hava meldað seg inn í danska fakfelagið FPU. Flogskiparafelag Føroya og Føroya Arbeidsgevarafelag undirskrivaðu tó ein nýggjan sáttmála í mars 2019, og fyri flogternur varð sáttmálin við Starvsmannafelagið fyri henda starvsból longdur við einum ári. Sí meira um samráðingarnar niðanfyri.

Samráðingar við Føroya Handverkarafelag og Landsfelag Handverkaranna

Mikudagin 10. oktober 2018 góðtóku Føroya Arbeidsgevarafelag og Føroya Handverksmeistarafelag øðrumegin og Landsfelag Handverkaranna og Føroya Handverkarafelag hinumegin semingsuppskotið, sum semingsmaðurin legði fram fyri partarnar.

Úrslitið av semingsuppskotinum var ein lønarhækking fyrsta árið á 2,59% og annað árið á 2,56%.

Eisini var dagliga arbeiðstíðin víðkað við einum tíma á morgni, umframt aðrar broytingar í sáttmálanum.

Sáttmálin er gjørdur fyri tvey ár, og samlaði karmurin er 5,82%, sum er sama støði sum aðrar semjur í hesi samráðingarrundini.

Sámráðingar við Atlantic Workers Union

Týsdagin 25. september 2018 varð nýggjur tvey ára sáttmáli undirskrivaður fyri flogmekanikarar.

Semjan hevði við sær eina lønarhækking á 1,76% 1. oktober 2018 og 1,56% 1. oktober 2019, umframt aðrar tillagingar í sáttmálanum.

Samráðingar við Starvsmannafelagið fyri flogternur

Sáttmálin millum Føroya Arbeidsgevarafelag og Starvsmannafelagið fór úr gildi 1. november 2018, men partarnir hava endurnýggjað sáttmálan at galda inntil 1. november 2019.

Samstundis varð sáttmálin broyttur frá at vera ein økissáttmáli til at vera ein limasáttmáli.

Samráðingar við Starvsmannafelagið fyri Føroya Tele og Posta

Føroya Arbeidsgevarafelag og Starvsmannafelagið skrivaðu undir nýggjan sáttmála fyri Føroya Tele og Posta 20. desember 2018.

Samlaði kostnaðurin var 3,26% fyrsta árið og 2,56% annað árið.

Sáttmálin fyri Føroya Tele varð fyri tvey ár, ímeðan sáttmálin fyri Posta varð fyri trý ár. Avtalað varð, at lønarhækkingin triðja árið fylgir lønarkarminum hjá Føroya Arbeidsgevarafelag, sum verður avtalaður við arbeiðarafeløgini 1. mai 2020.

Sáttmálarnir við Skipara- og Navigatørfelagið, Maskinmeistarafelagið og Fiskimannafelagið um manningar í handilsflotanum

Reiðarafelagið fyri Handilsskip, Føroya Skipara- og Navigatørfelag, Maskinmeistarafelagið og Føroya Fiskimannafelag skrivaðu friggjadagin 1. mars undir semju um nýggjar tvey-ára sáttmálar.

Talan eru um 9 sáttmálar tilsaman. Við hvørt felag er ein yvirskipaður sáttmáli og tveir sersáttmálar fyri frálandaskip.

Við semjuni hækkar eftirlønin hin 1. mars 2019 til 11,25 % og aftur 1. mars 2020, tá hon verður 12,50 %. Tilsamans hækka løn og eftirløn við ávikavist 3,26 % fyrra árið og 2,56 % seinna árið.

Allir sáttmálarnir ganga til 1. mars 2021.

Samráðingar við Flogskiparafelag Føroyar

Føroya Arbeiðsgevarafelag og Flogskiparafelag Føroya undirskrivaðu leygarnáttina 30. mars nýggjan 4-ára sáttmála.

Nýggi sáttmálin hevði við sær eina lønarhækking á 3,26 % í ár og 2,56 % í 2020. Partarnir vórðu harafturat samdir um, at lønarhækkingarnar í 2021 og 2022 skulu fylgja hækkingunum á arbeiðsmarknaðinum annars, soleiðis sum hesar tá verða avtalaðar.

Av øðrum broytingum kann verða nevnt, at freelance flogskiparar nú verða fevndir av sáttmálanum, og eisini verður staðfest, hvørjir flogskiparar eru at meta um leiðandi, og tí ikki fevndir av sáttmálanum.

Samráðingar við S&K felagið

Týsdagin 9. apríl 2019 varð nýggjur tvey ára sáttmáli undirskrivaður millum Føroya Arbeiðsgevarafelag og S&K felagið. Partarnir samdust um eina lønarhækking á 3,26% fyrsta árið og 2,56% annað árið, umframt aðrar tillagingar í sáttmálanum.

Samráðingar við Grafiska Yrkisfelagið

Mikudagin 24. apríl undirskrivaðu Føroya Prentsmiðjufelag og Grafiska Yrkisfelagið nýggjan sáttmála galdandi fyri komandi tvey árin.

Lønarhækkingin varð 3,26% fyrsta árið og 2,56% annað árið.

Samráðingar við YTF og Finansforbundet

Hin 8. og 12. apríl 2019 gjørdu Føroya Arbeiðsgevarafelag semju um nýggjan sáttmála við ávikavist YTF og Finansforbundet.

Í báðum førum varð talan um tvey ára sáttmála, og lønarhækkingin fylgir karminum frá samráðingarrundini, sum byrjaði 1. mai 2018.

Samráðingar við YTF um Elektron

Mánadagin 27. mai var nýggjur tvey ára sáttmáli undirskrivaður millum Føroya Arbeiðsgevarafelag og YTF um Elektron galdandi frá 1. mai.

ønarhækkingin var 3,26% fyrsta ári og 2,56% seinna árið.

Komandi sáttmálasamráðingar

Sáttmálarnir, sum Føroya Arbeiðsgevarafelag við undirfeløgum varðar av, ganga út sum víst niðanfyri.

1. november 2019	Sáttmálin við Starvsmannafelagið fyri flogternur.
1. november 2019	Sáttmálin við Føroysk Miðlafólk.
1. mai 2020	Sáttmálarnir við arbeiðarafeløgini ganga út. Nýggj samráðingarrunda byrjar.
1. juni 2020	Sáttmálin við Maskinmeistarafelagið fyri maskinmeistarar á landi
1. oktober 2020	Sáttmálin við Føroya Handverkarafelag og Landsfelag Handverkaranna
1. oktober 2020	Sáttmálin við Atlantic Workers Union.
1. januar 2021	Sáttmálar við Starvsmannafelagið fyri starvsfólk á Føroya Tele.
1. mars 2021	Sáttmálarnir við Skipara- og Navigatørfelagið, Maskinmeistarafelagið og Fiskimannafelagið um manningar í handilsflotanum.
1. mai 2021	Sáttmálin við S & K.
1. mai 2021	Sáttmálin við Grafiska Yrkisfelagið.
1. mai 2021	Sáttmálarnir við YTF og Finansforbundet.
1. juni 2021	Sáttmálin við YTF um Elektron
1. januar 2022	Sáttmálar við Starvsmannafelagið fyri starvsfólk á Posta.
1. apríl 2023	Sáttmálin við Flogskiparafelag Føroya

Tiltøk 2018

Heimleiðis- og kunningar

Føroya Arbeidsgevarafelag og feløgini í Vinnuhúsinum skipað javnan fyri heimleiðis- og kunningar tiltøkum, sum eru styttri tiltøk um viðkomandi evnir.

Í januar varð skipað fyri einum kunningar tiltakið um talgilding av rokningum, um, hvussu fyrirkomur skulu bera seg at í sambandi við, at krav nú er sett um, at allar rokningar skulu sendast tí almenna talgildar.

Í maj mánaða var kunningarfundur í sambandi við semjuna við arbeidarafeløgini, har semjan og broytingarnar í henni vóru gjøgnumgingnar.

Í mai mánaða varð skipað fyri heimleiðistiltaki um ES-fyriskipanina um persónsdátuvernd, og í november skipaði Føroya Arbeidsgevarafelag eisini fyri heimleiðistiltakið um heimsmálini hjá ST.

Eitt innflutningstiltak var í august, har Tatyana Volavaya, ráðharri í kommissionini fyri EABS (Eurasiatisku Búskaparsamgonguni), greiddi frá innflutningsmøguleikum úr EABS til Føroya. Poul Michelsen, landsstýrismaður í Uttanríkis- og Vinnumálum, luttók eisini.

Um ársskiftið luttók Vinnuhúsið á Jobmatch 2018. Hetta er afturvendandi tiltak, sum Vinnuhúsið hevur verið við til at fyriskipa fyri at geva høvi til lesandi í Føroyum og uttanlands at koma í samband við føroyskt vinnulív.

Harumframt skipaði KT-felagið í desember mánaða fyri heimleiðistiltakið, har evnini vóru persónsdatalógin og FO-umsitingin.

Vinnudagurin 2018

Hetta var 19. ferð, at skipað varð fyri Vinnudegnum. Tað er framvegis týðningarmikið at halda fast við henda eina dagin um árið, har føroysk vinna kann vera saman um hetta, sum onkur hevur kallað hátíðardagur vinnunar. Luttøkan var góð, og dagurin væleydnaður.

Veitslan á Vinnudegnum 2018 var í Sjóvinnuhúsinum á Vestaru Bryggju. Hetta var fyrsta veitsla av sínum slag í prýðiligu hølunum í Sjóvinnuhúsinum.

Á Vinnudegnum vórðu sum vanligt Ársins Virki og Ársins Átak kosin.

Articon Ársins Virki 2018

Grundgevingin hjá dómsnevndini var hendan:

Vinnudagurin snýr seg um at fáa íblástur til at royna nýggjar leiðir og at byggja brýr. At fáa hugskot til at bróta niður forðingar fyri vøkstri og at byggja og viðlíkahalda sterk sambond. Heiðurin sum Ársins Virki verður givin fyrirkomur, sum betri enn aðrar megna júst hetta. At vaksa. At verða orðhaldin. At royna nýggjar leiðir. Og at hava eitt nøktandi búskaparligt úrslit, sum eisini kann tryggja, at framtíðin hjá fyrirkomuni og starvsfólki hennara er á einum so tryggum fundamenti, sum til ber, í einum búskapi, har tað kann vera stutt millum topparnar og aludalarnar.

Tað eru góðar tíðir í Føroyum í dag. Men vit vita øll, at tað er so skjótt, at fortreytirnar kunnu broytast. Ársins Virki 2018 hevur - hóast fyrirkoman enn ikki hevur rokkið 20 ára aldur - prógvað, at hon er før fyri at tillaga virkseimið, tá orðabókin minkar, og at hon eisini hevur nóg breiðar herðar til at stýra skynsam, tá tíðirnar eru góðar.

Fyrirkoman hevur frá byrjan lagt dent á dygga verkætlanarstýring, út frá teirri sannføring, at tíðin, sum verður brúkt til at planleggja og fyrirleika, verður vunnin fleirfaldað aftur í síðsta enda. Stóri denturin á prosjektleiðslu hevur eisini havt við sær, at fyrirkoman ber orð fyri at levera til tíðina, at stýra kostnaðinum og at góðskan er í lagi.

Ársins Virki 2018 hevur seinnu árinu gjørt íløgur í tíðarhóskandi og framkomna útgerð. Men fyrirkoman hevur eisini veruliga megnað at sett og fasthildið dugnalig starvsfólk við røttu førleikunum, sum hevur fingið heildina at virka sum eina væl smurda maskinu. Nógvir lærlingar hava gjøgnum tíðina fingið sína útbúgving í fyrirkomuni, og hevur hetta eisini verið við til at tryggja tilgongdina av starvsfólki.

Síðani William Heinesen fyri næstan 70 árum síðani skrivaði, at Føroyar í mun til stórhavið vóru sum eitt sandkorn í einari veitsluhøll, er hendan myndin av Føroyum brúkt í nógvum samanberingum. Orsøkin er helst tann, at tað ofta kann tykjast so, at tað mesta sum Føroyar og føroyingar fáast við, er sum eitt sandkorn í móti størri gróti ella enntá klettum. Tað eru tó nøkur av hesum sandkornum í føroyskum vinnulívi, sum við tíðini vilja og megna at vaksa til eitt størri sandkorn, ella enntá eitt lítið

malagrót. Ársins Virki 2018 hevur síðani stovnanina í 2001 ment seg til at vera størsta fyrítøka í síni vinnugrein. Ársins virki smæðist ikki við at átaka sær alsamt størri uppgávur, og hevur prógvað, at hon eisini megnar at lyfta tær.

Fyrítøkur, sum vilja verða viðkomandi fyri kundarnar í dag og í framtíðini, mugu eisini vísa í verki, at tær veruliga ynskja at framleiða á burðardyggan hátt. Ársins Virki 2018 hevur lagt seg eftir at ávirka umhvørvið sum minst, m.a. við at handfara burturkast rætt, og við at royna at minka um útlátið frá virkseminum. Átøkini fevna m.a. um at fyribyrgja tómgongd av maskinum og akførum og so vítt møgulegt at hita bygningar við grønari orku.

Fyrítøkan tekur heilsu, trygd og umhvørvi í álvara, og hevur eina 0-hugsjón, sum sigur, at eingin skal fáa skaða ella varandi mein í arbeiðinum. Hetta fokus er eisini sjónligt í dagliga arbeiðinum, har mannagongdir verða lagdar soleiðis til rættis, at vandin fyri skaða ella áhaldandi meini alsamt minnar. Eisini strembar fyrítøkan eftir at geva starvsfólkunum neyðugu eftirútbúgvingarnar fyri at fyribyrgja arbeiðsskaðum.

Fyrítøkan virkar í einari bransju við beinhardtari kapping og har kostnaðarstøðið serliga seinnu árinum hevur verið hækkandi. Hóast hetta hevur hon megnað at fingið eitt vaksandi avlop, sum hevur hækkað eginpeningin upp í 80 mió kr. Samstundis hevur avkastið eisini verið hækkandi, og var eginpeningsavkastið áðrenn skatt 50 % í 2017. Høvuðsorsøkirnar til betraða búskaparlaga úrslitið er ein meira effektiv nýtsla av ognunum í fyrítøkuni og eitt betrað vinningsføri.

Ársins Átak 2018 var FabLab

Í grundgeving síni segði dómsnevndin:

“Sjálvgjørt er vælgjørt”

“Søtur er sjálgivin biti”

Føroyska málið er fult av orðatøkum, sum vísa, at tað hevur verið ein natúrligur partur av lívinum í Føroyum at gera okkurt sjálv. Í ávísan mun hevur hetta verið av neyð, tí flutnings- og ferðasambandið hevur gjørt tað neyðugt, at duga at finna uppá. Men samstundis er hetta eisini ein staðfesting av, at føroyingar hava sæð eitt sjálvstøðugt virði í tí at gera og duga at finna uppá sjálv.

Í nýggjari tíð hava betri ferða- og flutningsmøguleikar gjørt tað lættari at fáa

hendur á júst tí, tú hevur brúk fyri, og í dag kanst tú sum oftast uttan nakran trupulleika keypa ella bíleggja tað, tær tørvar. Hóast tað uppá nógvar mátar ger lívið lættari, er tað kanska ikki longur líka sjálvsagt, at vit frá ungum árum sleppa at royna at fáa tað at bera til sjálv. Heilt einfalt tí tað ikki í sama mun er neyðugt.

Kring heimin síggja vit sonevndu Do It Yourself rørsluna, sum leggur seg eftir at dyrka virðið í tí at gera og framleiða sjálv. Eisini hóast tú kanska skalt royna fleiri ferðir, áðrenn tað riggar. Og vit síggja kanska eisini spírarnar til eitt líknandi rák í Føroyum. Tað er komið so langt, at man eisini hoyrir um bindiklubbar, sum eru farnir at binda, tá tær hittast.

Tað ber sjálvsagt til at seta gongd á okkurt virksema heima við hús. Vit hava so ofta hoyrt um íverksetarar, sum byrjaðu í garasjuni hjá foreldrunum, at man næstan heldur, at kjansurin fyri at lukkast í einari garasju er størri enn aðrastaðni. Og Emil úr Lønnebergi kláraði jú at telgja nógvar træmenn, meðan hann sat og hugsaði um síni skálkabrogd.

Einki er at ivast í, at tú kanst fáa nógv av skafti, um tú fær móguleika at hugsavna teg í friði og náðum. Men tað er nú einaferð ein sannroynd, at tú kanst læra nógv av royndunum hjá øðrum, og fáa íblástur av tí, sum tey duga.

Og skalt tú royna at framleiða okkurt, sum er størri enn træmenninir hjá Emil, kanst tú fáa brúk fyri betri plássi og meira framkomnum tólum enn teimum, tú hevur heima í garasjuni. Tí síggja vit í dag, at roynt verður at stimbra skapanarhugin hjá teimum ungu, so tann hópurin av kreativum fólkum, sum vit hava í Føroyum, fær góðar umstøður at royna síni hugskot.

Vit hava t.d. sæð íverksetarahús kring landið, sum geva íverksetum umstøður at menna síni hugskot í felagsskapi við øðrum og við neyðugu ráðgevingini og sparringini. Slík íverksetarahús eru gjørd við íblástri frá líknandi íverksetarahúsum uttanlands.

Ársins Átak 2018 hevur eisini fingið íblástur úr útlandinum til at skapa eitt stað, har spæl, lærdómur, tøkni, KT og kreativitetur renna saman, so til ber at skapa nakað nýtt. Talan er um ein framleiðsluverkstað, har ungdómur og áhugað fólk kunnu vitja, at brúka útgerð og fáa ráðgeving, og har øll fáa atgongd til vitan og royndir hjá hvørjum øðrum.

Verkstovan hevur ymiska framkomna útgerð, sum tey vitjandi kunnu læra at brúka við góðari vegleiðing frá starvsfólkunum á

staðnum. Eitt av málunum hjá verkstaðnum er, at øll tey, sum ganga á miðnámskúlanum á Kambsdali, skulu hava brúkt í minsta lagi eina viku inni á framleiðsluverkstaðnum, meðan tey ganga á miðnámi. Fólk kunnu tó eisini koma innuttanífrá, og á henda hátt verða brúgvar skaptar millum skúla, lesandi, vinnu og lokalumhvørvið. Framleiðsluverkstaðið er harumframt fullgyldugur limur í einum altjóða netverki, sum røkkur út til meira enn 100 lond.

Dómsnevndin heldur, at tað er alla æru vert, at stigtakararnir til fyrsta FabLab, fyrsta fabrication laboratory, í Føroyum á henda hátt velja at skapa umstøður og áhuga fyri at dyrka kreativitet, vitan og framkomið handverk.

Gongdin innan ymisku vinnugreinarnar

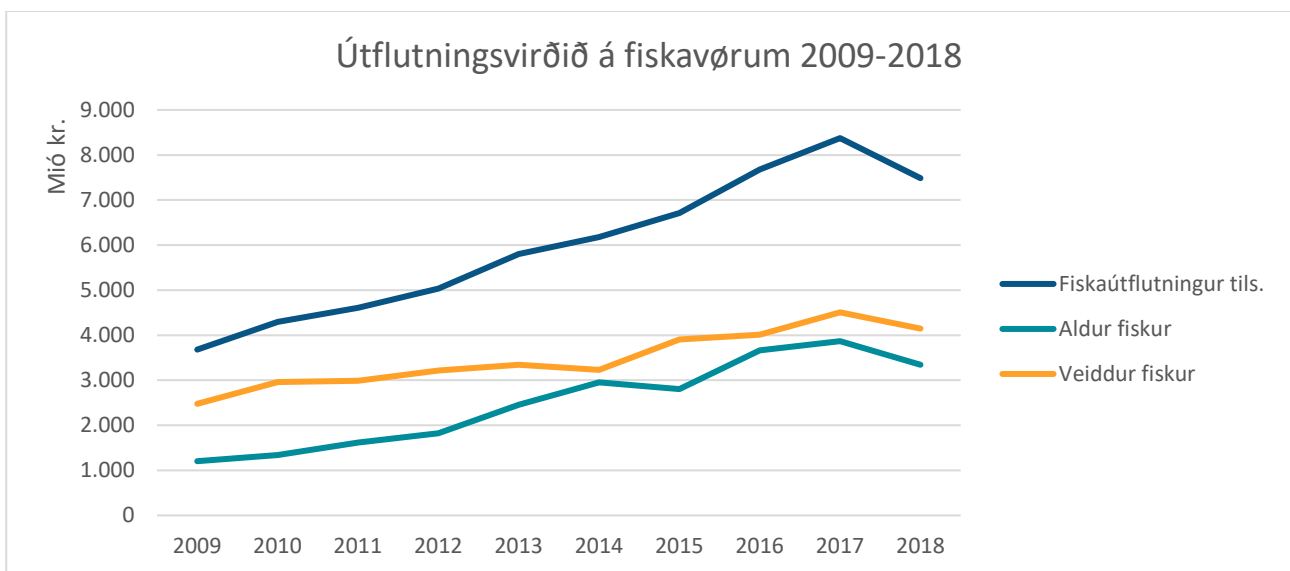
Fiskivinna og fiskatilvirking – Gongdin í farna ári

Fiskaútflutningurinn sum heild

Samlaði útflutningurinn av fiskavørum minkaði í 2018 við uml. 900 mió. kr., úr uml. 8,4 mia. kr. í 2017 niður í uml. 7,5 mia. kr. í 2017. Av hesum var útflutningsvirðið á aldum laksu umleið 3,3 mia. kr., meðan veiddur fiskur stóð fyri uml. 4,2 mia. kr. Tað er fyrstu ferð í 10 ár, at útflutningsvirðið á

fiskavørum minkaði. Tað var serliga ein minking í útflutningsvirðinum av laksu, makreli og sild, sum hálaði tøluni skeiva vegin.

Av tí veidda fiskinum var útflutningsvirðið á vanligu uppsjóvarfiskasløgunum makreli, sild og svartkjafti umleið ein triðingur av útflutningsvirðinum á øllum veidda fiskinum.

Kelda: Hagstova Føroya

Uppisjóvarfiskiskapur og -tilvirking

So at siga allur tann uppsjóvarfiskur, sum føroysk skip fiska, verður landaður til føroysku uppsjóvarvirkini. Harumframt verður eitt sindur landað frá útlenskum skipum.

Rávørutilgongdin til føroysku uppsjóvarvirkini er tí í stóran mun tengd at kvotunum av uppsjóvarfiski, sum eru tillutað føroyskum skipum. Í 2018 varð samlað avreitt minni av makreli, sild og lodnu, men tó nakað tað sama av svartkjafti í mun til árið fyri.

Miðal avreiðingarprísirnir fyri makrel, sild og svartkjaft hækkaðu við 10-20% í 2018, sammett við 2017. Miðalprísurin á lodnuni minkaði nakað.

Hóast minkandi nøgdir, viðførdu hækkingar miðalprísirnir, at samlaða avreiðingavirðið av uppsjóvarfiski var nakað tað sama í 2018 sum í 2017.

Gongdin hjá føroysku uppsjóvarvirkjunum er merkt av ógvusliga eldsbrunum hjá Varðanum Pelagic, har virkið brann í grund, og sum merkti, at virksemd lá stilt fram til á heysti í 2018. Hetta hevur eisini haft ávirkan á virksemd hjá hinum uppsjóvarvirkjunum.

Botnfiskiskapur og botnfiskatilvirking

Samlaða feskfiskaveiðan hjá føroyskum fiskiskipum hevur í 2018 sum heild víst tekin uppá framgongd, hóast vit framvegis eru langt frá teimum góðu árunum kring aldarskið. Rávørutilgongdin til føroysku fiskavirkini hevur av somu orsök sum heild verið eitt sindur frægari í mun til undanfarin ár, ið tó hava verulig søguliga ring. Tó er stórir munur á fiskasløgunum. Meðan fiskiskapurin eftir toski og hýsu

hefur verið betri í 2018, hefur fiskiskapurin eftir upsa verið minni í 2018 í mun til 2017. Felags fyri øll trý fiskasløg er, at fiskiskapurin framvegis hefur verið væl undir helvtini av tí, hann var í teimum góðu árunum kring aldarskiptið. T.d. er fiskiskapurin eftir hýsu framvegis bert ein fjórðingur av tí, hann var í 2003.

Miðal avreiðingarprísurin á vanligu botnfiskasløgnum øktist samlað við útvið 20 % í mun til árið fyri, men orsøkin var í mestan mun, at meira varð fiskað av teimum dýrari fiskasløgnum sum tosk og hýsu í mun til árið fyri. Miðalprísurin fyri tey einstøku fiskasløginu toskur, hýsa og upsi varð rættiliga støðugur.

Flestu framleiðsluvirki, ið framleiða botnfisk, stríðast framvegis við at fáa nøktandi avlop av rakstrinum á botnlinjuni.

Útlitini

Uppisjóvarfiskur

Føroysku heildarkvoturnar á svartkjafti og makreli eru væl minni í 2019 samanborið við 2018, meðan heildarkvotan á sild er hægri. Tó kann heildarkvotan av makreli broytast, nú ICES hefur endurskoðað sína stovnsmeting av makrelinum. Um londini í makrelsejuni koma til sættis um at gera broytingar, kann hetta ávirka føroysku heildarkvotuna positivt, men talan verður neyvan um eina størri kvotu enn í 2018, hóast broytingar verða gjørdar.

Sum støðan er í dag, eru útlit til munandi minking í avreiðingunum av makreli. Samlaða heildarkvotan er higartil skorin við 20% í 2019 í mun til 2018, og føroyski parturin sambært strandalandaavtaluni er minkaður úr knapt 103 túsund tons niður á 82 túsund tons. Um henda kvotuminkingin stendur við, er tað annað árið á rað, at makrelkvotan minkar við 20%. Tá kvotan, sum verður latin Russlandi, Noregi og Íslandi, er trekt frá, eru góð 62 túsund tons at býta millum føroysk skip. Partur av hesum verður útlutaður sum sonevndar menningarkvotur, og partur verður útlutaður við uppboðssølu. Eisini fer ein minni partur til vinnuligar royndir.

Væntað verður, at makrelprísurin í miðal fer at halda sær á nøkulunda sama støði í 2019 sum í 2018, kanska kvinkar hann eitt sindur upp eftir.

Heildarkvotan av norðhavssild er økt við uml. 40%, og føroyski parturin, sum verður ásettur eftir avtalu við ES, veksur úr góðum 88 túsund tonsum upp á knapt 125 túsund tons, harav góð 75 túsund

tons verða útlutaði til føroysk skip at fiska. Partur av hesum verður útlutaður sum sonevndar menningarkvotur, og partur verður útlutaður við uppboðssølu. Eisini fer nakað til vinnuligar royndir.

Hóast vaksandi nøgdir av norðhavssild, eru útlit til, at prísurin heldur sær so nøkulunda í mun til 2018. Kanska er hann í miðal kvinkaður eitt sindur niður eftir, tá árið er farið.

Svartkjaftkvotan er minkað við 18% í 2019 í mun til 2018, sum eisini var eitt gott ár í nøgd. Heildarkvotan fyri 2019 er 1.144 túsund tons, og føroyski parturin er 406 túsund tons, í mun til 493 túsund tons í 2018. Miðal svartkjaftaprisurin væntast at halda sær á nakað sama støði í 2019, sum hann í var í 2018.

Botnfiskur

Seinastu 10 árin hefur botnfiskiskapurin verið á støði við ringastu kreppuár fyrst í 90'unum, tá samfelagið var í svárari kreppu. Hetta hefur ført til, at Havstovan nú í fleiri ár á rað hefur mælt til at avmarka botnfiskiskapin, so stovnarnir hava móguleika at koma fyri seg aftur. Tilmælini hjá Havstovuni hava tó bert verið fylgd í avmarkaðan mun, tá fiskidagar og kvotur verða ásett. Tað, sum í størri mun hefur avmarkað fiskiskapin er, at tað hefur verið so lítið til undir Føroyum, at tað ikki hefur loyst seg at fiska. Tí hava nógvir fiskidagar ligið óbrúktir.

Útlitini fyri tosk og hýsu eru tó betri, enn tey hava verið leingi. Eftir fleiri ár við vánaligari tilgongd av toski og hýsu er nú vend komin í. Havstovan metti í sínum tilmæli fyri 2019, at tilgongdin til báðar stovnarnar er batnað, og seinasta stovnsmetingin bendir á, at báðir 2016-árgangirnir eru beint oman fyri miðal, og at 2017-árgangirnir eru væl yvir miðal. Báðir stovnarnir eru nú komnir upp um markið, har serlig verjutiltøk eru neyðug, og kunnu umsitast sum vanligt. Stovnarnir eru í vøkstri, og væntandi fer vøksturin at halda fram í 2019.

Havstovan metti, at upsastovnurin er toluliga væl fyri og støddin er oman fyri tað lívfrøðiliga burðardyggja markið. Tilgongdin av 3-ára gomlum fiski í 2018 (2015-árgangurin) er tó undir miðal.

Um Føroya Banka metti Havstovan, at meira av hýsu er á Føroya Banka, tó at bankatoskurin ikki er komin fyri seg enn. Royndarfiskiskapur eftir hýsu á Føroya Banka hefur eisini staðfest, at væl er til av hýsu har.

Um hugt verður eftir avreiðingartølunum fyrstu trýggjar mánaðirnar í ár, er væl meira fingið av toski og hýsu, meðan væl minni er fingið av upsa. Tilsamans er talan um eina lítla framgongd í

samlaðu nøgdini av hesum fiskasløgum, meðan samlaða avreiðingarnøgdin av øllum botnfiskasløgum at kalla er óbroytt. Virðið er tó økt, av tí at meira er fingið av teimum dýraru fiskasløgum.

FAG hevur í fleiri ársfrágreiðingum og ritum mælt til at áseta eitt burðardygt veiðutryst og gera umsitingarætlanir fyri ymisku fiskiskapirnar. Tað

er tí positivt, at arbeiðsbólkur við umboðum frá Havstovuni og fiskivinnuni nú hevur gjørt eitt samt tilmæli um eina umsitingarætlan fyri tosk, hýsu og upsa undir Føroyum. Vónandi kann hetta føra til, at Fiskimálaráðið setir hesa umistingarætlan í verk fyri hesi botnfiskasløginu, og at arbeitt verður víðari við umsitingarætlanir fyri onnur fiskasløg eisini.

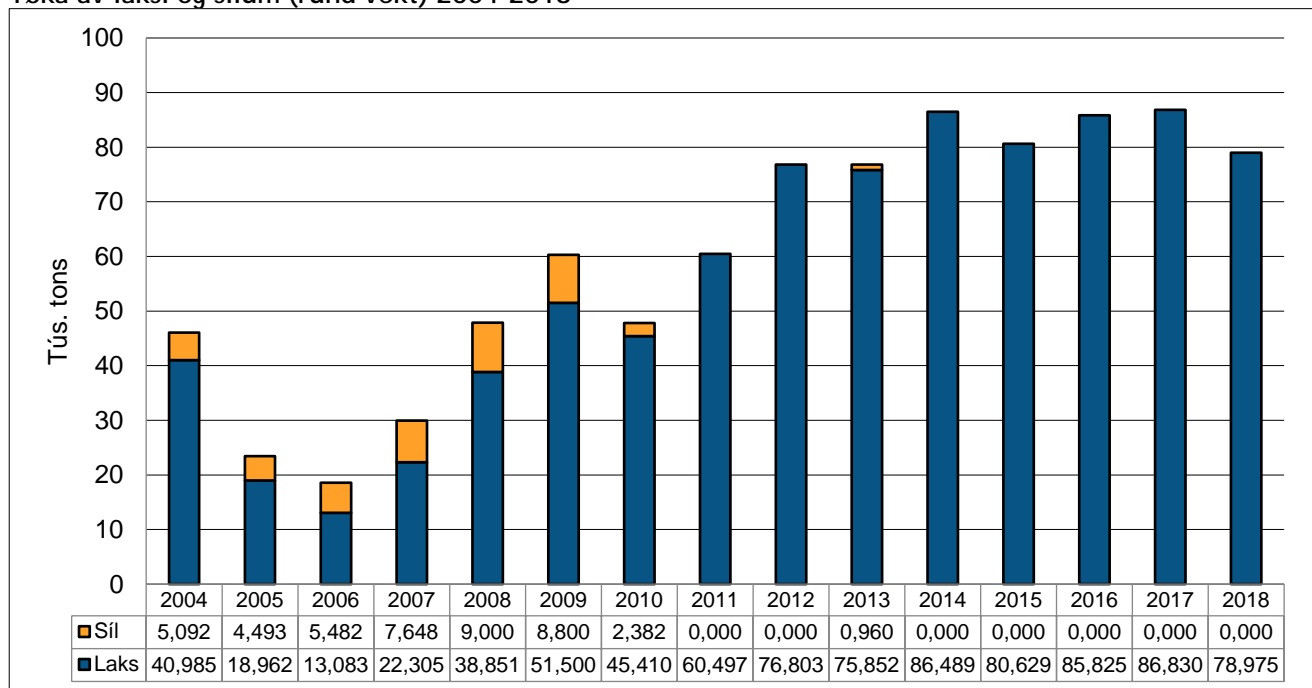
Havbúnaður

Gongdin í farna ári

Framleiðslan av laks frá føroyska havbúnaðinum var í fjør knøpp 79 tús. tons í rundari vekt (66 tús. tons í krudari vekt), sum er nakað lægri enn í 2017, tá havbúnaðurin framleiddi uml. 87 tús. tons í rundari vekt. Søluvirðið minkaði somuleiðis úr 3,9 mia. kr. í 2017 niður í góðar 3,3 mia. kr. í 2018.

Hetta merkir samstundis, at føroyskur havbúnaður í 2018 stóð fyri uml. 45 % av samlaða virðinum frá føroyska fiskavøruútflutninginum, og aldur laksur er greitt tann størsta einstaka útflutningsvøran úr Føroyum.

Tøka av laks og sílum (rund vekt) 2004-2018

Kelda: Rúni Dam, sp/f Avrik.

Føroyskur havbúnaður marknaðarførir føroyskan laks sum eina hágóðsku fiskavøru, og miðalprísurin, sum føroyskur laksur fær á marknaðinum, er eisini hægri pr. kg í mun til laksin hjá fremstu kappingarneytum. Nakrar orsøkir til prísminin eru, at kundarnar seta prís uppá góðskuna á føroyskum laks, og at miðalvektin á føroyskum laks er hægri enn hjá kappingarneytum.

Seinastu árin er alsamt størri partur av føroyska laksinum seldur til marknaðir uttanfyri Evropa, serliga Russland, USA og Kina. Í 2008 fór uml. 85% av útflutningsvirðinum av aldam laks til ES, men hesin partur er seinnu árin minkaður so líðandi, og marknaðarparturin til ES er nú komin niður á 27% av samlaða útflutningsvirðinum. Hetta ger tað eisini uppáttur meira umráðandi, at føroysku myndugleikarnir raðfesta arbeiðið við at betra

marknaðaratgongdina til aðrar marknaðir, so føroysku fyrirkunarnar ikki missa kappingarføri av hesum ávum. At hetta er ein reellur vandi sæst m.a. á kinesiska marknaðinum, har bæði Kili og Ísland hava tollfrælsi fyri sínar laksavørur, meðan Noreg er í samráðingum um frihandilsavtalu við Kina. Føroyar hava framvegis onga handilsavtalu við Kina, men hetta gerst alsamt meira átrodandi. Í 2018 fóru 16% av føroyska laksauftlutningsvirðinum á kinesiska marknaðin. Í 2010 var hetta tal undir 1%.

Karmarnir kring framleiðsluna eru annars sum heild góðir, og vinnan hevur seinastu árin havt góð úrslit, tá hugt verður at vøkstri, fódurfaktori og framleiðslukostnaði. Føroysku alifeløgini hava sett í verk nýggjar ikki-medisinskar avlúsingarhættir, sum hevur merkt, at heilivágsnýtslan er minkað í stórum. Nýggju avlúsingarhættirnir krevja tó meira handfaring av fiskinum, sum aftur hevur viðført, at fellid er hækkað nakað. Laksaprísurin hevur seinastu 3-4 árin hildið sær á einum óvanliga høgum støði, og hóast framleiðslukostnaðurin eisini er øktur, hava føroysku alifeløgini framvegis havt góð fíggarlig úrslit í 2018.

Fyrirkunarnar hava nýtt týðandi part av úrslitinum til at gera íløgur í útbygging av smoltstøðunum, nýggj tænastrup og tól til ikki-medisinska lúsafyrirbygging og -viðgerð. Slíkar íløgur eru viðvirkandi til at minka um lívfrøðiliga váðan og kunnu geva móguleikar fyri at økja um framleiðsluna á ein burðardyggan hátt við tað, at smoltini eru størri, áðrenn tey verða sett á sjógv.

Laksalúsin er framvegis ein trupulleiki fyri føroyska aling, eins og hon er í laksaframleiðslu kring allan heim, og eigur trupulleikin framvegis at verða tikin í størsta álvara.

Handverksvinnan

Gongdin í byggivinnuni

Stórt virksemi er í byggivinnuni. Besta ímyndin av stóra virkseminum í hesum partinum av vinnuni eru lönargjaldingarnar í vinnugreinini sum heild. Lönargjaldingarnar nærkast 1,1 mia. kr. og eru vaksnar við umleið 160 mió. kr. frá 2017 til 2018. Talið á starvsfólkum í vinnugreinini er 3.160 við ársenda í 2018, í mun til 2.870 við ársenda 2017 ella knapt 300 fleiri.

Útlit

Heimsframleiðslan av laks veksur í 2019 væntandi uml. 4-6 % í mun til í fjør. Hóast henda vøkstur er væntandi, at miðal heimsmarknaðarprísurin á laks í 2019 helst verður á nakað sama støði sum í 2018. Forward prísirnir á Fish Pool vísa, at prísurin kann væntast at lækka eitt sindur í seinna hálvári í mun til fyrra hálvár í ár.

Tað er ivasamt, hvørja ávirkan høgi laksaprísurin kann fáa á marknaðin uppá longri sikt. Høgi prísurin hevur eisini við sær, at íløgur verða gjørdar í at menna nýggj aliðki og eisini í alistøðir á landi. Eitt nú verða landalistøðir bygdar í USA og Kina. Um framleiðslan á landi fæst at virka eftir ætlan, og vøxturin í útboðnum av laks frá sjógvalingini framvegis verður minni enn vøxturin í eftirspurninginum, kann hetta eggja til, at fleiri slíkar støðir verða bygdar nærhendis stóru marknaðinum í Asia og Norðuramerika.

Hóast prísurin í lötuni er góður, er tó umráðandi at minnast til, at laksaprísurin søguliga sæð hevur sveiggjað nógv, og tí kunnu aftur koma tíðarskeið, tá tað kann gerast torført at vinna pening á marknaðinum.

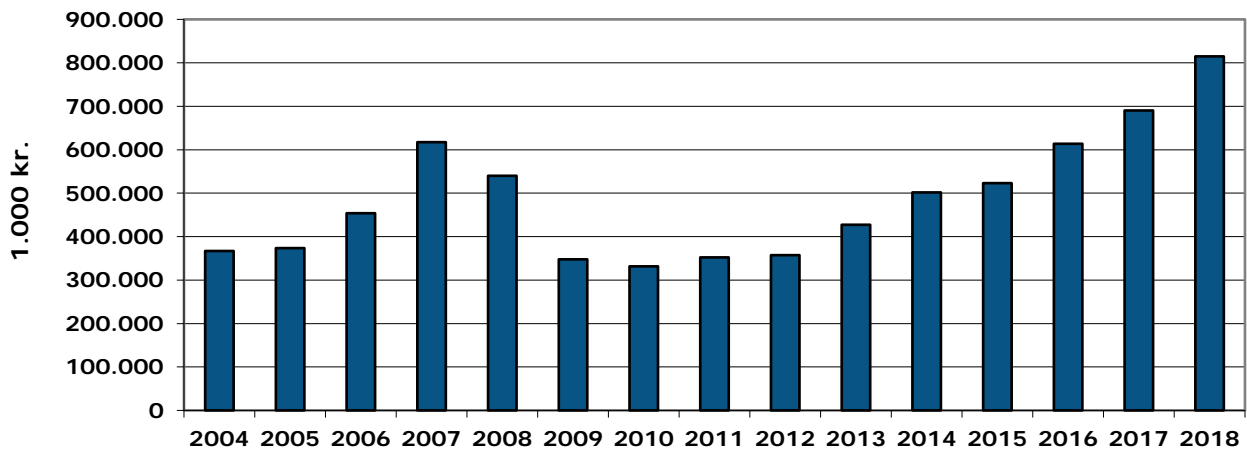
Í 2018 vórðu umleið 17 mió. laksasmolt sett út í Føroyum. Hetta er væl meira enn í 2017, tá umleið 14,5 mió. smolt vórðu sett út. Havast skal í huga, at fiskurin, ið verður settur út, er alsamt styttri tíðarskeið á sjónum, tí miðalvektin á smoltinum, ið verður sett út veksur hvørt ár. Miðalvektin á smoltunum, sum vórðu sett út, vaks úr 245 g í 2017 upp í 271 g í 2018. Miðal smoltvektin er tí meira enn tvífaldað síðan 2013.

Um einki óvæntað hendur, veksur tókan hjá føroysku alifyrirkunum væntandi nakað í 2019 í mun til 2018, so hon kemur upp aftur á nakað sama støði sum í 2017.

Innflutningurin av byggiftfari

Innflutningurin av tilfari til byggivinnuna gevur eisini eina góða mynd av virkseminum. Myndin niðanfyrir visir innflutningin av tilfari og lutum til byggivinnuna síðani 2004. Eftir at innflutningurin av byggiftfari javnaði seg nakað út í 2015, var vøxturin í 2016 og 2017, og nú aftur í 2018 rættuliga stórir. Í 2018 varð innflutt fyri 814 mió. kr., sum er væl hægri enn í metárinum 2007, tá innflutt var fyri 100 mió. kr. minni enn í 2018.

Innflutningur av tilfari til byggivirksemi

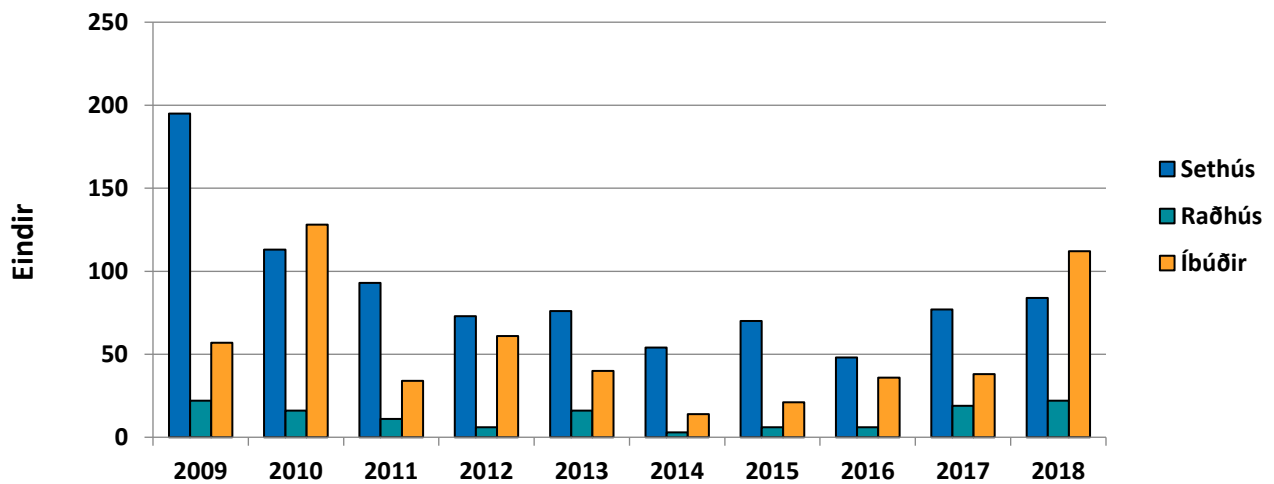
Innflutningur til byggivinnu í tkr. Kelda: Hagstova Føroya

Talið á nýbyggingum

Ein fullfíggað sethúsa- ella bygningsskráseting er ikki tøk. Tó kunnu skrásetingarnar hjá SEV fyri (ný)íbindingar í elkervið nýttar, sum ein ábending.

Talið á nýbyggingum sethúsum hevur ligið undir 100 síðan 2009. Í 2018 vóru 84 nýggj sethús tikin í nýtslu. Hetta er munandi minni enn fyri bert fáum árum síðani, har tað m.a. vóru fleiri enn 250 nýggj sethús bygð um árið í 2006 til 2008.

Nýbygging 2009 - 2018

Nýíbindingar í elkervið, skift á sethús og annað. Kelda: Hagstova Føroya

Hinvegin sæst stóri eftirspurningurin eftir íbúðum aftur, nú tað verða bygdar fleiri íbúðir enn sethús. Í 2018 vóru 112 íbúðir bygdar. Nógv íbúðarbygging er í gongd, og roknast kann við framhaldandi vøkstri í tali av íbúðingum til íbúðir í 2019.

Eisini talið av raðhúsum er vaksið nakað frá 2017 til 2018. Tað vóru 22 nýggj raðhús tikin í nýtslu í 2018.

Útlit fyri handverksvinnuna

Tað er sera nógv at gera í byggivinnuni. Nógvar stórar verkætlanir eru í gongd og nógvar nýggjar byggifyritøkur hava sæð dagsins ljós seinastu tíðina. Tað hevur stóran týdning fyri bæði samfelag og vinnu, at verkætlanir verða planlagdar soleiðis, at vinnan veit, hvat er í væntu, og tí kann fyrireika seg uppá tað, sum kemur.

Føroya Handverksmeistarafelag hevur seinastu árin sett fleiri átøk í verk fyri at økja um lærlingatilgongdina. Flestu av átøkunum eru rættaði móti fólkskúlanum og ungdómi sum heild, við tí fyri eyga at kunna um starvsmøguleikar sum handverkari og yrkislærur.

Í 2017 var fyri fyrstu ferð skipað fyri FM kapping fyri handverkslærlingar á Torginum í SMS dagarnar 5. og 6. oktober. Kappast varð í fakunum: timbur, rørsmið og hárfriðkan. Tiltakið eydnaðist sera væl við jøvnum og spennandi kappingum og nógvum vitjanum. Tí varð aftur skipað fyri FM kappingini fyri handverkslærlingar í februar 2019. Eisini hendan kappingin eydnaðist sera væl. Nú arbeiðir Føroya Handverksmeistarafelag við at leggja kappingina í eina fasta legu.

Í 2016 setti landstýriskvinnan í mentamállum gongd á at endurskoða yrkisútbúgvingarskipanina. Serliga eru tvey mál, sum Føroya Handverksmeistarafelag heldur verða áttrokandi at fáa broytt. Tað fyrsta er, at annað skúlaskeið verður deilt í helvt, soleiðis at lærlingarnir eru tvær ferðir 10 vikur í skúla, heldur enn 20 vikur út í eitt. Seinna alneyðuga broytingin er, at teknisku skúlarin eiga at hava møguleika at taka lærlingarnar inn á skúlan tvær ferðir árliga.

Shippingvinnan

Shipping sum vinnugrein fevnir um ógvuliga fjølbroytt virksemi sum ofta verður bytt upp í deepsea, shortsea og offshore. Vinnugreinin fevnir ikki einans um farmaflutning, men heldur ber til at at siga, at vinnugreinin fevnir um allan flutning á sjónum í heila tikið. Í Føroyum eru tey, sum virka í shippingvinnuni serliga virkin innan siðbundnan farmaflutning, ferðafólkskip og tænaustuskip innan alivinnuna og innan oljuvinnuna. Afturat hesum fevnir shipping eisini um alt tilknýtt virksemi á landi.

Hetta er neyðugt, soleiðis at fyrítøkur, sum hava fleiri lærlingar, ikki skulu vera allar lærlingarnar fyri uttan samstundis. Mentamálaráðið hevur framvegis ikki megna at fremja hesar einføldu, men týðningarmiklu broytingar.

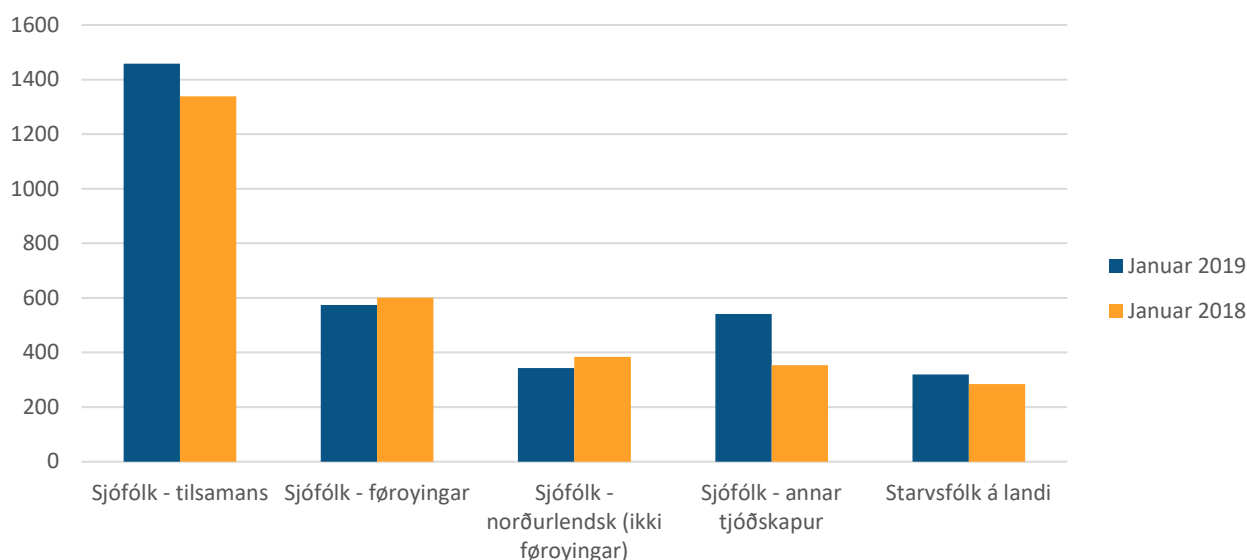
Hóast hvassar atfinningar frá Føroya Handverksmeistarafelag og Føroya Arbeiðsgevarafelag jættaði Løgtingið 7. mió kr. til eitt sokallað tunnlið undir Landsverki, sum skal bora nakrar metrar av tunli um árið. Hetta er skilaleyst oyðsl av almennum peningi og als ikki í trá við skilagóðan vinnupolitikk. Tunnlið kemur afturat øðrum virksemi hjá Landsverk, sum vinnan kundi loyst, so sum viðlíkahald av landsvegum og tunlum, fresing og asfaltering, vetrarhald á landsvegum, umframt framleiðslu og sølu av gróti, skervi og asfalti. Vinnan hevur ta greiðu fatan, at jú meira av entreprenørvirksemi Landsverksins verður útveitt, jú fleiri fyrítøkur hava møguleikan at sleppa frammat, sum eisini eggjar til at nýggjar fyrítøkur kunnu spíra. Hetta er gott bæði fyri kappingina og fyri kostnaðarstøðið á tí arbeiði, sum verður bjóðað út.

Løgtingið tykist nú at hava ásannað, at 7 mió. kr. ikki rækka langt og tosar nú um at hækka játtanina til tunnlið undir Landsverk. Sum Føroya Handverksmeistarafelag vísti á beinanvegin, tá tosið um tunnlið byrjaði, so er neyðugt við hægri játtan fyri at fáa nakað burturúr. Og um politiski myndugleikin velur at raðfesta tunlar til smáplássini, kunnu hesir borast munandi bíligari og meira effektivt, um verkætlanirnar verða bodnar út alment.

Shippingvinnan er ein av teimum sterku vinnugreinunum, sum er við til at gera mótstøðuforið hjá føroyska samfelagnum og búskapinum størri.

Sum sæst á stabbamyndini niðanfyri, so eru eisini á landi rættuliga fitt av starvsfólki, sum eru tengd at vinnugreinini. Mett verður, at yvir 300 fólk á landi hava sín vinnuveg í einum reiðaríi, sum er limur í RFH, og hetta eru gott 10% fleiri enn í 2018.

Starvsfólk í reiðaríum undir RFH

Kelda: Reiðarafelagið fyri Handilsskip

Á sjónum er talan um knapt 1.500 sjófólk, sum er nakað meira enn í 2018. Av hesum eru umleið 600 færoyingar, knapt 350 úr hinum norðurlondunum og knapt 550 aðrastaðni frá. Sum sæst á myndini omanfyri, so sæst samlaði vøksturin av sjófólki ikki aftur í talinum av færoyskum sjófólki. Helst kemst hetta av, at arbeiðsloysið í Færoyum er sjáldsama lágt, so tað eru ikki nógvir færoyingar tækir at fáa í starv, og tí verða reiðaríini noydd at leita eftir øktari arbeiðsmegi aðrastaðni. Harafturat eru avbjóðingar við at finna t.d. fulltiknar dekkarar, sum eru færoyingar. Tó ber til at siga, at vøksturinn á sjónum gevur arbeiði til fleiri fólk á landi í Færoyum.

Staðfestast kann, at um Færoyar skulu vaksa sum shippingland, so er ongin móguleiki at gera hetta uttan fleiri færoysk og útlenskt sjófólk. Hetta er galdandi í Færoyum á sama hátt, sum hetta er galdandi í londunum kring okkum.

Týdningurin av altjóða sáttmálum og marknaðaratgongd

Shipping er ein altjóða vinna. Tað hevur tí stóran týdning, at bæði vinna og myndugleikar fylgja við altjóða rákum og altjóða sáttmálum, soleiðis at færoysk skip altíð lúka tey krøv, sum verða sett altjóða.

Kappingarneytarnir hjá færoyskari shipping eru ikki í Færoyum, men um allan heimin.

Tað hevur tí týdning, at vit fylgja altjóða reglum, samstundis sum eingi serlig national krøv verða gjørd. Vit eiga ikki at hava serlig national krøv í Færoyum. Okkara altjóða kappingarføri er treytað av, at okkara skip sleppa ikki virka undir verri treytum enn tey skip, vit kappast við, og at vit hava atgongd til somu marknaðir.

Færoyska shippingvinnan hevur ikki ynskir um at fáa lagaligari treytir at virka eftir her heima. Tað, vinnan ynskir, er júst altjóða krøvini, hvørki meira ella minni.

Skulu fylgja altjóða krøvum

Í Sjóvinnupolitikkinum frá 2017 er eitt av tilmælunum, at "Færoya sjóvinnulóggávan eigur framhaldandi at verða dagførd samsvarandi altjóða krøvum, tí hetta er ein fortreyt fyri, at skip undir færoyskum flaggi yvirhøvur kunnu virka á altjóða marknaðinum."

Harafturat verður sagt, at nóg mikið av umsitingarlígar orku eigur at vera til hetta arbeiði, og at vit eiga at vera varin at seta national serkrøv í gildi.

Tað eru serliga altjóða sáttmálar hjá International Maritime Organisation, IMO, og International Labour Organisation, ILO, sum stýra treytunum fyri altjóða shipping.

At tað í sjóvinnupolitikkinum verður víst á hesi viðurskipti er av stórum týdningi. Hetta er eitt tekin um, at landsstýrið kennir virðið av at

varðveita kappingarførið hjá vinnuni altjóða. Eisini er hetta týðningarmikið í mun til, at føroysk skip møta somu krøvum í Føroyum, sum tey møta uttanlands, soleiðis at tey til eina og hvørja tíð eru før fyri at liva upp til altjóða krøvini.

Mugu hava betri marknaðaratgongd

Tað er gott, at føroyskir myndugleikar leggja seg eftir altíð at vera dagførd í mun til altjóða ásetingar. Tað hevur tó eisini týðning, at Føroyar eisini hava atgongd til somu marknaðir sum kappingarneytarnir.

Okkum tørvar m.a. fleiri dupultskattaavtalur og avtalur um cabotagusigling í Europa. Føroysk skip

Oljuvinnan

Á heysti 2018 varð farið undir fyrireikandi arbeiðið til fimta útbjóðingarumfarið av oljuleiting á føroyskum øki. Tingið hevur samtykt, at leitið liggur uppat bretska markinum, og føroyska rundan verður væntandi opin samstundis sum komandi 32. útbjóðingarumfar í Bretlandi, hvørs øki liggur uppat føroyska markinum. Tí er sannlíkt, at størri áhugi verður fyri føroyska økinum hesaferð, tí móguleiki er fyri, at kolvetni verður funnið í eini keldu, sum røkkur tvørturum markið millum

KT-vinnan

KT-vinnan er í vøkstri, og eftirspurningurin eftir KT-tænastum eru øktar. Tøknin verður alt meira ein sjónligur partur í gerandisdegnum, og Føroyar eru sum heild í eini tilgongd at venda sær móti eini talgildari framtíð.

Tað arbeiðið, sum myndugleikarnir settu á skrá í 2014/2015 um at talgilda Føroyar, er farið í gongd. Hetta arbeiðið inniheldur í høvuðsheitum at arbeiða fyri einum talgildum samleika, rudda upp í ymsu grundskráunum og at gera tað einfaldari og betri hjá borgarum og virkjum at avgreiða teirra viðurskipti við tað almenna umvegis portalar og aðrar líknandi loysnir. Hendan tilgongd letur upp fyri nýggjum móguleikum í KT-vinnuni. Men fortreytin fyri, at føroyska samfelagið skal fáa ágóðan av talgildingini, er, at uppgáurnar verða bodnar út millum føroyskar fyrirkætur, soleiðis at førleikarnir at viðlíkahalda talgilda infrakervið eisini eru í Føroyum í framtíðini.

Hetta er eitt afturvendandi evni, sum KT-felagið arbeiðir við, soleiðis at tað miðvíst verður arbeitt við at fáa føroyskar fyrirkætur og stovnar at velja føroyskar KT-loysnir, sum eru snikkaðar til føroyska

eru avmarkað í kappingini, tí at kappingarførið verður ov ringt orsakað av manglandi avtalum millum Føroyar og onnur lond. Okkum tørvar avtalur um cabotagusigling við fleiri lond, t.d. Frankaríki og Spania, og okkum tørvar dupultskattaavtalur við fleiri lond, t.d. Írland og Pólland.

Hetta er bara fyri at nevna nøkur lond. Á sama hátt sum handilsavtalur hava týðning fyri tær fyrirkætur, sum inn- og útflyta vørur, hava avtalur um t.d. cabotagusigling og dupultskatt týðning fyri shippingvinnuna. Tí má landsstýrið seta orku av, so tað á hesum økinum verður komið munandi longri fram á leið.

londini. Tí er tað ein fyrimunur um føroyska og bretska útbjóðingarumfarið verða samstundis.

Ongin føroyskur landabásur var á oljumessuni Offshore Northern Seas í 2018. Støðan í oljuvinnuni er enn merkt av avbjóðingum og niðurskeringum, og hetta ávirkar eisini altjóða virksema hjá føroyskum fyrirkætum. Tí var undirtøkan millum føroyskar fyrirkætur ikki nóg góð til at luttaka við landabási á messuni í Stavanger.

marknaðin. Hetta verður gjørt við bæði at vísa á góðu søgurnar um væleydnaðar, føroyskt framleiddar skipanir og við at fylgja við og minna á, tá almenn útboð eru umvegis innkeypsportalini, at útbjóðingartilfarið skal venda sær til føroyska KT-vinnuna. KT-felagið heldur, at sum heild gongur rætta vegin við hesum, hóast vit av og á síggja útbjóðingartilfar á útlenskum máli.

KT-felagið er av tí fatan, at talgilding av Føroyum verður best gjørd av føroysku KT-vinnuni.

Fyri at hjálpa fyrirkætum og stovnum at keypa frá føroyskum KT-fyrirkætum, arbeiðir KT-felagið við at gera uppskot til ein føroyskan KT-sáttmála, sum kann nýtast til smærri verkætlanir.

KT-felagið setti sær í 2016 sum mál, at fáa #Rita1tíma á skrá í føroysku skúlunum, og hetta tiltak fekk góða byrjan. Nakrir skúlar hildu fast við hetta tiltakið í 2017, og í 2018 vóru enn fleiri skúlar við í átakinum. Flestu skúlarnir hava yvirtikið frálæruna, og fegnast KT-felagið um, at lærararnir hava áttikið sær ábyrgdina av at læra næmingar sínar um forritan. Hetta er grundleggjandi í

fatanini av, hvussu forritan og talgildi heimurin hanga saman.

Ein onnur uppgáva, sum KT-felagið hevur arbeitt við, er at fáa greiðu á, hvussu ES-lóggávan innan persónsvernd fer at ávirka virkir og stovnar í Føroyum og KT-vinnuna sum heild. Givið er, at virkir skulu yvirhalda persónsverndarlóggávuna í Føroyum og spurningar og óvissur hava verið, hvussu lóggávan í EU kemur at ávirka fyrítøkur og stovnar, sum samstarva við EU-lond um persónsupplýsingar. Í slíkum førum verða virkini fevnd av ES-lóggávuni fyri hesar kundar. Arbeitt verður við at dagføra føroysku lóggávuna á økinum.

Samskiftisvinnan

Samskiftis- og lýsingarvinnan hevur seinastu árin merkt støðugt vaksandi virksemin og framgongd.

Tað eru tveir stórir veitarar á marknaðinum saman við einum støðugum talið av smærri veitarum - í fleiri førum einstaklingavirkir.

Vegna vantandi hagtalsgrundarlag er torført at vísa á ein ítøkilig vøkstur ella fall í vinnugreinini, men afturmeldingar frá vinnuni eru, at talan er um ein

Ráðgevaravinnan

Nógv virksemin er í byggivinnuni, og merkist tað eisini í ráðgevaravinnuni. Seinastu árin hevur talið av ráðgevaravirkjum og starvsfólki í vinnuni í Føroyum verið vaksandi, og ber hetta boð um vaksandi eftirspurning eftir ráðgevaratænastum.

Føroyska ráðgevaravinnan hevur drúgvur royndir og breiða vitan um øll sløg av arbeiðum, sum tørvur er á at fáa gjørt í Føroyum. Strembað verður eftir, at hetta eisini í framtíðini verður so, tí fyrimunirnir eru nógvir.

Í fyrsta lagi verða vitanarstørv varðveitt í landinum, og í øðrum lagi er ráðgevingin smidligari, tá hon verður veitt í nærumhvørvinum. Í triðja lagi eru føroysku tímatakstirnir lægri enn í grannalondunum. Harafturat kemur, at føroyska samfelagið hevur stórt gagn av, at vitanin um at byggja bygningar og aðra nýgerð eftir føroyskum fortreytum verður varðveitt og ment her á landi.

Tað verður áhaldandi arbeitt við at ávirka soleiðis, at føroyskar ráðgevarafyrítøkur fáa javnbjóðis atgongd til allar føroyskar verkætlanir. Arbeitt

Tað er einki at ivast í, at spennandi tíðir eru fyri framman fyri KT-vinnuna. Hvussu væl fer at ganga er tengt at, hvussu væl vit duga at brúka KT-førleikarnar, sum eru, umframt hvussu vit styrkja KT-útbúgvingina í Føroyum.

Ein fortreyt fyri øktum virksemin í KT-vinnuni er, at røttu førleikarnir eru tøkir til vinnuna. Fyri at stuðla undir KT-útbúgving í Føroyum, hevur KT-felagið tikið upp samskifti við útbúgvingarstovnar á bæði miðnámi og Fróðskaparsetrinum, og fylgir gongdini har.

størri eftirspurning í 2018 samanbórið við undanfarnu árin.

Eisini gera aktørar í vinnuni alsamt meira um seguttanfyri landoddarnar. Hetta er prógv uppá høga støðið í vinnuni.

Útlitini fyri samskiftis- og lýsingarvinnuni fyri 2019 eru sum heild góð.

verður eisini fyri at fáa gjøgnumskygni í sambandi við tilluting og døming av útboðum. Smáir batar hava verið at sæð, men enn manglar nakað, áðrenn støðan er nøktandi.

Ráðgevaravinnan er sannførd um, at skal ráðgevaravinnan mennast í Føroyum, hevur tað alstóran týdning, at tey, sum byggja, eftirspyrja ráðgevaraveitingar frá føroysku fyrítøkunum. Um so er, at ráðgevarafyrítøkur ikki liggja inni við hesi vitan, kunnu tær keypa vitanina aðra staðni frá og soleiðis fáa vitanaryvirføring frá útlenskum fyrítøkum.

Ráðgevaravinnan arbeiðir miðvíst við førleikamening og seinasta árið hevur m.a. bygningskunngerðin verið á skránni. Somuleiðis verður arbeitt saman við Byggharrasamtakinum og Føroya Handverksmeistarafelag at fáa gjørt vegleiðingar til byggivinnuna, m.a. felagstreytir og HTU.

Handilsvinnan

Innflutningurin av matvørum og øðrum ódrúgvum vørum hevur verið støðugt vaksandi síðani 2011. Tað vísir seg, at hesin innflutningurin í stóran mun fylgir gongdini í lønarútgjaldingunum.

Innflutningurin av hálvdrúgvum nýtsluvørum er minkaður nakað í mun til 2017. Serliga lágur vøkstur er tó í innflutninginum av klæðnavørum, sum bert var eitt lítið prosent hægri enn í fjør. Innflutningurin av øðrum hálvdrúgvum nýtsluvørum minkaði við sjeyp prosentum.

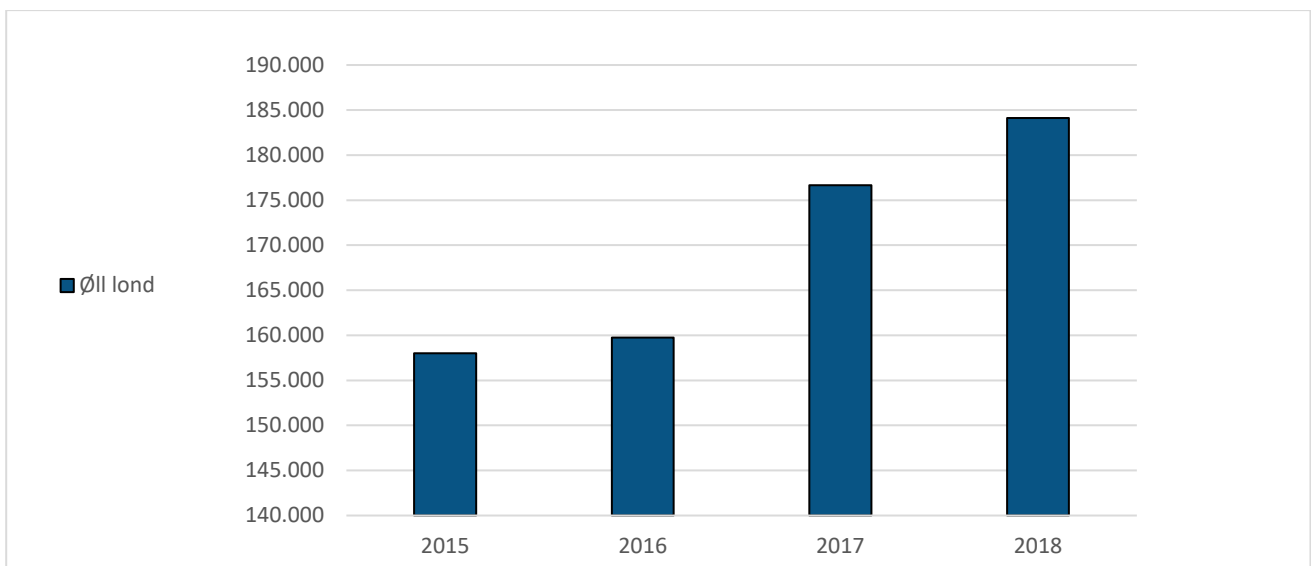
Stórsti vøkstururin síðani figgjarkeppuna er at síggja í hálvdrúgvu og drúgvu vørunum. Eisini í ár er innflutningurin av drúgvum nýtsluvørum vaksin. Vøkstururin á innflutninginum av vinnubilum er tó minkaður, meðan vøkstururin á innfluttum persónsbilum er vaksin við upp í móti 14 %.

Sølan av bilum gevur vanligu eina ábending um, hvussu búskapurin hevur tað, og um vanligi brúkarin hevur álit á framtíðina. Skrásetingin av nýggjum bilum í 2018 er vaksin við 7,7 % í mun til 2,3 % í 2017.

Ferðavinnan

Tá ið hugt verður at gongdini í ferðavinnuni, er vanligt at fylgja gistingarnáttunum í vinnuni. Í 2018 vóru 184.112 gistingarnætur skrásettar kring landið, og er talan um ein vøkstur á 4 % í mun til árið fyri. Harafturat koma privatir gistingar, sum

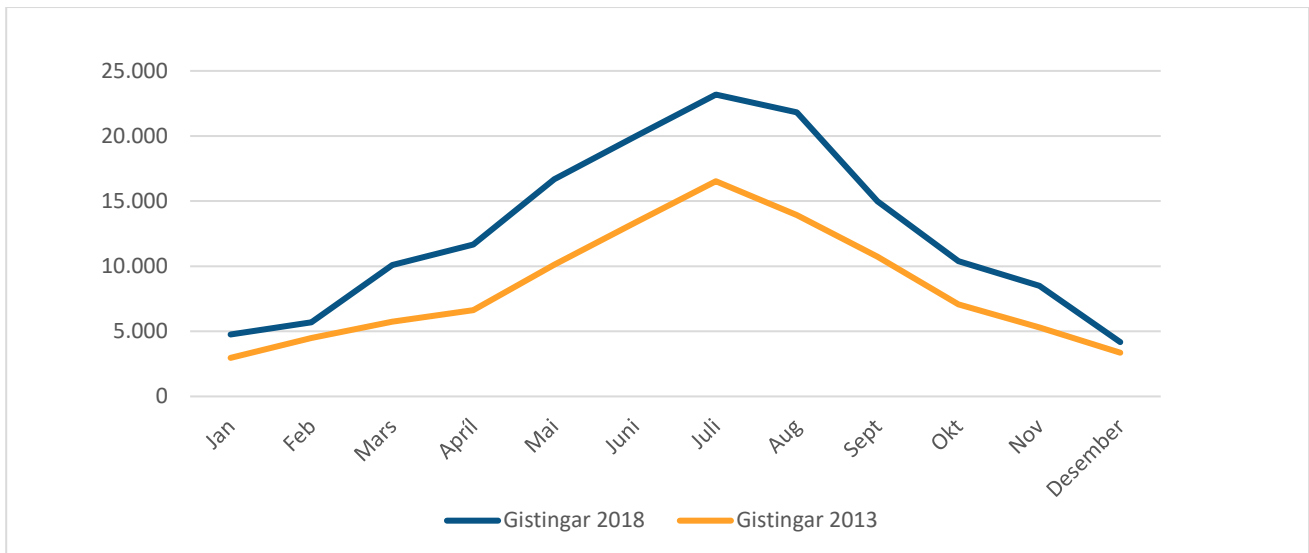
serliga eru bílagdar gjøgnum AirBnB, sum ikki vil lata sínar upplýsingar víðari, og sum tískil ikki verða skrásettar í hagtølunum. Metingin er, at hesar gistingar eru í vøkstri.

Kelda: Hagstova Føroya

Seinastu árin eru alsamt fleiri kømur eru lögð afturat, og tvífalt so nógv eru í væntu, nú útbyggingar eru í gerð, og tvey nýggj gistingarhús eru á veg. Hóast vøkstur í ferðavinnuni er tað framvegis ein avbjóðing at fylla gistingarhúsinu uttan fyri háárstíð. Um vit hyggja at gistingum á gistingarhúsum sæst, at slakastu mánaðirnir eru

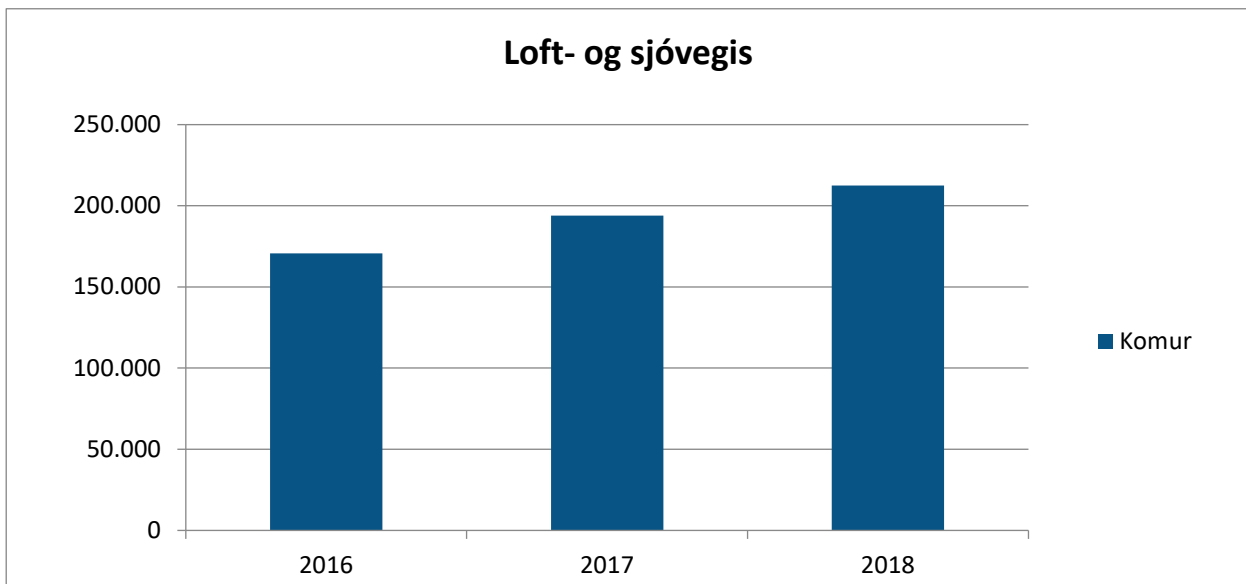
januar, februar og desember. Um gongdin í 2018 verður samanborin við gongdina í 2013 sæst, at talan er um fleiri gistingar, og at ferðavinnuárið er longt, nú tað byrjar fyrr og endar seinni á árinum enn áður.

Kelda: Hagstova Føroya

Ferðafólkaflutningurin til Føroya heldur fram at vaksa. Talvan niðanfyrir telur bæði føroyingar og útlendingar. Væksturinn á komum til Føroya vaks í fjør við góðum 9,5 % í mun til góð 13 % í 2017.

Hagstova Føroya kannar búskaparlíga týðningin av føroysku ferðavinnuni. Sambært hesum tølum var umsetningurin til útlendsk ferðandi í 2018 731 mió. kr. Hóast ivamál er um tølina av ársverkum, verða tey mett at verða 643 í tali sama ár.

Kelda: Hagstova Føroya

Ídnaðarvinnan

Føroysk ídnaðarframleiðsla er eyðkend við einum ella fáum fyrítøkum av sama slagi. Her er t.d. talan um matvøruframleiðslu, framleiðslu av reingerðarevnum, bryggjarí og prentsmiðjur.

Felags fyrir fyrítøkurnar er, at tær virka í stórum kapping við líknandi vørum frá øðrum marknaðum. Tað er ongin loyna, at tá tað til ídnaðarvørum kemur, eru fyrítøkurnar undir sera stórum kappingartrýsti bæði innanhýsis í Føroyum og eisini

frá útlenskum vørum. Innan fyri t.d. reingerðarevni áleggja okkara grannalond innfluttum vørum serstøk gjøld, og verja á henda hátt teirra eigna marknað. Føroya hava ikki líknandi skipan sum grannalond okkara, og útlenskar vørur hava tí lættari atgongd til føroyska marknaðin enn føroyskar vørur til útlenska marknaðin.

Tað sær tó út til, at føroysku fyrítøkurnar hava ein lutfalsligan støðugan og stóran marknaðarpart í

Føroyum, og hetta er at fegnast um. Rákið at keypa lokalar og upprunaligar vørur saman við góðu tíðunum, vit síggja í føroyska samfelagnum í lötuni, er komið flestu av hesum fyrítøkum til góðar, hóast tað sær út til, at framgongdin í samfelagnum annars kanska kemur nakað seinni og í minni mun til hesar fyrítøkurnar enn fyrítøkur í øðrum vinnugreinum.

Um Føroya Arbeiðsgevarafelag, Vinnuhúsið og feløgini annars

Føroya Arbeiðsgevarafelag er meginfelag fyri føroyskar arbeiðsgevarar. Felagið arbeiðir fyri, at føroyskt vinnulív hevur teir bestu móguleikarnar at kappast, mennast og virka. Við samráðingum og sáttmálum tryggjar Arbeiðsgevarafelagið samstundis góðar og støðugar arbeiðsmarknaðarkarmar fyri vinnuna.

Í Føroya Arbeiðsgevarafelag eru føroyskar fyrítøkur umframt arbeiðsgevarasamskipanir limir. Arbeiðsgevarasamskipanirnar, sum eru limir í Føroya Arbeiðsgevarafelag, eru Føroya Handverksmeistarafelag, Føroya Prentsmiðjufelag, Arbeiðsgevarafelagið hjá Fíggarstovnum í Føroyum og Reiðarafelagið fyri Handilsskip. Fyrítøkur, sum ikki hoyra til virkisøkini hjá teimum fyra feløgnum, sum eru nevnd omanfyri, hava beinleiðis limaskap í Føroya Arbeiðsgevarafelag.

Endamálið hjá Føroya Arbeiðsgevarafelag:

- **Felags sáttmálar fyri vinnuna:** Vegna vinnuna ger Arbeiðsgevarafelagið sáttmálar við løntakarafeløgini. Hesir tryggja støðug viðurskifti á arbeiðsmarknaðinum og tálma lønarvøkstri í mestan mun.
- **Ráðgeving og tænasta:** Felagið veitir limum sínum ráðgeving og tænastur á ymiskum økjum: starvsfólkaviðurskifti og leiðsla, lønarsáttmálar, lógir og reglugerðir á vinnuøkinum v.m. Harumframt virkar umsitingin hjá Føroya Arbeiðsgevarafelag í Vinnuhúsinum sum sambindingarlið við vinnu í øðrum londum, partvíst gjøgnum samstarv okkara við vinnufeløg í grannalondunum, og partvíst tí at útlendsk feløg, sum vilja samstarva við føroyska vinnu, venda sær til felagið.
- **Politisk ávirkan:** Vinnunar vegna verður arbeitt við at ávirka allar tær lógir og reglugerðir, sum landsstýri, løgting, umsiting, stovnar og kommunur seta í verk, soleiðis at hesar tæna og ikki darva vinnuni. Talan er her um yvirskipaðar vinnupolitiskar karmar, men ikki serstakar karmar fyri ávísar vinnugreinar. Arbeiðsgevarafeløgini eru umboðað í nógvum ymiskum stýrum, nevndum og ráðum, ið seta karmar fyri føroyska vinnu. Her gera feløgini sína ávirkan galdandi, so

vinnusjónarmið vinna frama. Hettar tryggjar limum okkara, at tað eisini framyvir gerst liviligt hjá fólki við fyrítakssemi og hugskotum. Feløgini gera sostatt alt fyri at ávirka skipanir, sum eru viðkomandi fyri vinnuna.

- **Kunning:** Føroya Arbeiðsgevarafelag veitir kunning um privatu vinnuna, vinnulig viðurskiftir og tann tyding, vinnan hevur fyri samfelagið, bæði úteftir og gjøgnum føroyskar miðlar. Felagið skipar eisini fyri kunningartiltøkum fyri limunum. Hetta snýr seg í mestan mun um broytingar í lóggávu, sáttmálum o.l.
- **Fundir og orðaskifti í vinnuni:** Føroya Arbeiðsgevarafelag nýtir Vinnuhúsið sum miðdepil fyri vinnuligum og vinnupolitiskum orðaskifti, og har verða bond knýtt millum leiðarar í privatu vinnuni, eisini tá Vinnuhúsið er karmur um vitjanir uttaneftir. Arbeiðsgevarafelagið setur eisini eftir tørvi arbeiðsbólkar at greina mál og stevnur fyri føroyska vinnu; mál og stevnur, sum ofta gerast hornasteinar í almenna vinnupolitikkinum hjá felagnum.

Lógir Føroya Arbeiðsgevarafelags og onnur kunning um felagið og Vinnuhúsið er lýst nærri á heimasíðuni hjá Vinnuhúsinum, www.industry.fo.

Nevnd Føroya Arbeiðsgevarafelags verður vald á árliga aðalfundinum. Í lógunum hjá Føroya Arbeiðsgevarafelag stendur, at nevndin skal veljast soleiðis, at hon umboðar tær ymisku vinnugreinarar og landið, so væl sum til ber.

Føroya Arbeiðsgevarafelag eigur Vinnuhúsið saman við Havnar Handverksmeistarafelag. Føroya Arbeiðsgevarafelag stendur fyri rakstrinum av Vinnuhúsinum og bjóðar vinnugreinafeløgum at húsast í húsinum. Vinnuhúsið er felags marknaðarføringsheitið á virkseminum hjá arbeiðsgevarafeløgnum og vinnugreinafeløgnum í Vinnuhúsinum.

Hvør húsast í Vinnuhúsinum?

Í dag eru 14 virkin feløg undir sama taki í Vinnuhúsinum. Føroya Arbeiðsgevarafelag hevur ta hugsan, at tað hevur týðning at savna føroyska

vinnuna. Hetta fyri, at føroyska vinnan skal hava sterkari samleika í samfelagnum gjøgnum felags umboðan.

Arbeiðsgevarafeløgini eru:

Arbeiðsgevarafeløg	Ábyrgd
Føroya Arbeiðsgevarafelag	Marita Rasmussen
Føroya Handverksmeistarafelag	Marius Thomassen
Arbeiðsgevarafelagið hjá Fíggjarstovnum í Føroyum	Marita Rasmussen
Føroya Prentsmiðjufelag	Marita Rasmussen
Reiðarafelagið fyri Handilsskip	Esther Dahl

Høvuðsuppgávan hjá arbeiðsgevarafeløgnum er at føra sáttmálasamráðingar við fakfeløgini vegna limirnar og at ráðgeva limunum í sáttmála og arbeiðsmarknaðarspurningum.

Harafturat arbeiða arbeiðsgevarafeløgini eisini við arbeiðsmarknaðarmálum og yvirskipaðum vinnukørmum.

Vinnugreinafeløgini eru:

Vinnugreinafeløg	Ábyrgd
Havnar Handverksmeistarafelag	Marius Thomassen
Havbúnaðarafelagið	Niels Winther
Føroya Ráfiskakeyparafelag	Niels Winther
Handilsvinnufelagið	Marita Rasmussen
KT-felagið	Marius Thomassen
Oljvinnufelagið	Marita Rasmussen
Samskifti	Marius Thomassen
Ráðgevarafelagið	Marita Rasmussen
Ferðavinnufelagið	Birita Johansen

Vinnugreinafeløgini fáast við spurningar, ið eru viðkomandi fyri teirra vinnugrein.

Vinnugreinafeløgini arbeiða sjálvstøðugt við sínum málum.

Størri mál, sum viðkoma fleiri vinnugreinum ella allari vinnuni, verða samskipað av umsitingini í Vinnuhúsinum og Føroya Arbeiðsgevarafelag. Vinnugreinafeløgini hava ikki ábyrgd av sáttmálasamráðingum.

Føroya Reiðarafelagið og Felagið Nótaskip

Føroya Reiðarafelag og Felagið Nótaskip leiga skrivstovu í Vinnuhúsinum. Feløgini eru ikki limir í Føroya Arbeiðsgevarafelag ella partar av Vinnuhúsinum annars.

Nevndin í Føroya Arbeiðsgevarafelag

Nevndin í Føroya Arbeiðsgevarafelag setur karmarnar um arbeiðið í Vinnuhúsinum.

Í nevdini sita:

Bogi Jacobsen, formaður

Bogi Jacobsen er stjóri í framleiðslu og útflutningsfyrítøkuni Varðin Pelagic. Harumframt er Bogi

Jacobsen nevndarlimur í P/F Varðin og P/F Fossá. Bogi Jacobsen hevur sitið sum nevndarlimur í Føroya Arbeiðsgevarafelag síðan 2014 og sum formaður síðan 2017.

Jón Sigurdsson, nevndarlimur

Jón Sigurdsson er stjóri og stovnari av byggifyrítøkuni Articon. Umframt at hava verið nevndarlimur í Føroya Handverksmeistarafelag og Havnar Handverksmeistarafelag í mong ár er hann eisini nevndarlimur í øðrum føroyskum fyrítøkum. Jón Sigurdsson hevur sitið í nevdini í Føroya Arbeiðsgevarafelag síðan 2004.

Høgni Hansen, næstformaður

Høgni Hansen er stjóri í heilsøluni Poul Hansen. Høgni Hansen er nevndarlimur í fyrítøkum, umframt

at hann eisini var nevndarlimur í Havnar Arbeiðsgevarafelag, áðrenn felagið varð avtikið. Høgni Hansen hevur sitið í nevdini í Føroya Arbeiðsgevarafelag síðan 2011 og sum næstformaður felagsins síðan tá.

Atli Gregersen, nevndarlimur

Atli Gregersen er stjóri í alifyrítøkuni Luna. Atli Gregersen er eisini nevndarlimur í Havbúnaðarfelagnum. Atli Gregersen hevur sitið í nevdini í Føroya Arbeiðsgevarafelag síðan 2011.

Kristoffur Laksá, nevndarlimur

Kristoffur Laksá er samráðingarleiðari Føroya Arbeiðsgevarafelags. Hann er eisini nevndarlimur í

føroyskum fyrítøkum og sat í nógv ár í nevdini í Føroya Prentsmiðjufelag. Kristoffur Laksá hevur sitið í nevdini í Føroya Arbeiðsgevarafelag síðan 1993.

Fróði Magnussen, nevndarlimur

Fróði Magnussen er stjóri á KT-fyrítøkuni Formula. Fróði Magnussen hevur verið formaður í KT-felagnum og er framvegis nevndarlimur har, umframt at vera nevndarlimur í øðrum fyrítøkum. Fróði Magnussen hevur sitið í nevdini fyri Føroya Arbeiðsgevarafelag síðan 2014.

Jens Meinhard Rasmussen, nevndarlimur

Jens Meinhard Rasmussen er stjóri í Skansi Offshore.

Jens Meinhard Rasmussen

er formaður í Reiðarafelagnum fyri Handilsskip og nevndarlimur í International Chamber of Shipping. Jens Meinhard Rasmussen hevur sitið sum nevndarlimur í Føroya Arbeidsgevarafelag síðan 2017.

Árni Ellefsen, nevndarlimur

Árni Ellefsen er stjóri í BankNordik. Árni Ellefsen er formaður í

Arbeidsgevarafelagnum hjá Fíggjarstovnum í Føroyum umframt nevndarlimur í øðrum fyrirkum. Árni Ellefsen hevur sitið sum nevndarlimur í Føroya Arbeidsgevarafelag síðan 2017.

Odd Eliassen, nevndarlimur

Odd Eliassen er stjóri í Havsbrún og partur av samtaksleiðsluni í Bakka-frost. Odd Eliassen hevur sitið sum nevndarlimur í

Føroya Arbeidsgevarafelag síðan 2017.

